ANT

Haftalık Dergi • 24 Eylül 1968 • Sayı: 91 • 125 Kuruş

Dünya savaşı ihtimali ve Türkiye

KONGRELER DÖNEMİNDE PARTİLER

HAFTANIN NOTLARI

Kıravatlı Hamido

Gazetecilerin Siirt'te dağa çıkan Hamido'dan ayırdedebilmek için «Kıravatlı Hamido» adını taktıkları AP Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu, Demirel'in her gezisine olduğu gibi, son doğu gezisine de iki tabancası belinde olduğu halde katılmıştır. Uçağa binerken tabancalarını almak isteyenlere «tabancamı vermem, erkek adam silahı ile doğar, silahı ile ölür...» diyerek karşı koyan Hamido sonunda silahlarını güzel hostese teslim etmiştir. Demirel'in her gezide yanında bohça gibi taşıdığı Hamido, gazetecilerin «Çok sessiz oturuyorsunuz, hiç sesiniz çıkmıyor?» sorusuna «ben şimdi istirahatteyim, susuyorum, ondan sonra konuşacağım» cevabını vermiş, «hayrola, niye susuyorsunuz?» sorusunu da «Baksanıza, hakiki Hamido tekrar dağa çıktı. Siz beni bırakın da onunla meşgul olun..» şeklinde cevaplandırmıştır. Öte yandan Demirel'in Doğu gezisi sırasında «tehlikeli oldukları ve halkı uyarıp beyannameler dağıtmaya hazırlandıkları» gerekçesiyle bir çok devrimci genç tutuklanmıştır. Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde bu gerekçe ile tutuklanan Ankara Ticari Bilimler Akademisi Öğrencisi Mehmet Demir ile dört üniversiteli arkadaşı, kanunsuz davranışlarda bulunanları mahkemeye vereceklerini bildirmişlerdir.

15 eylül

HASTAŞ vurgunu

■ «Tatlı kâr» sağlayacak her çeşit ticari faliyete gireceği anlaşılan, bu arada anayasaya aykırılığı âşikâr özel yüksek okullar da kuran HAŞTAŞ adlı anonim şirketin yönetim kurulu başkanı Suphi Baykam'ın yaptığı açıklamaya göre bu şirket «halka açık» olacak ve «halkın elinde âtıl vaziyette bulunan 300 - 500 liralar, dev bir kuruluşun sermayesi haline getirilecektir.» Daha önceden verilen çarşaf gibi ilanların hatırı için HASTAŞ'ın kuruluşu ve faaliyetiyle ilgili haberlere geniş yer ayıran, hattâ başyazılar yayınlayan Bâbâli basınında «Halk şirketi» diye reklâmı yapılan bu şirketin gerçekte dar gelirli halkın küçük tasarruflarını büyük sermayeye ekleyerek «para parayı çeker» kuralını uygulamak isteyen büyük sermaye çevrelerinin oyunu ile kurulan bir vurgun şebekesi olduğu ilk bakışta anlaşılmaktadır.

Komando kampları

■ Ankara Cumhuriyet Savcılığı nihayet CKMP'nin komando kampları ile ilgili olarak koğuşturma açmıştır. ANT'ın bundan önceki sayılarında yayınlanan röportajda da belirtildiği gibi bu komando kamplarını kurmak suretiyle CKMP ve MTTB Siyasi Partiler Kanunu'nu ve Cemiyetler Kanunu'nu ihlâl etmiş bulunmaktadırlar. ANT'ta yayınlanan yazının kim tarafından kaleme alındığını soruşturan Cumhuriyet Savcılığı'nın CKMP ve MTTB yöneticilerinin ifadelerini alıp almayacağı henüz belli değildir.

İsveç seçimleri

■ İsveç'te yapılan genel seçimlerde 35 yıldan beri iktidarda bulunan Sosyal Demokratlar, Millet Meclisi seçimine katılan yedi parti arasında oyların yüzde 50,5'unu toplayarak yine ezici çoğunluk kazanmıştır. Seçmenlerden yüzde 89'unun sandık başına gittiği seçimlerde Liberaller ile Merkezcilerin ve Muhafazakârların kurduğu ortak cephe tam bir yenilgiye uğramıştır. Sosyal Demokratlar'ın izlediği tarafsızlık politikasının seçim zaferinde başlıca rolü oynadığını belirten Başbakan Erlander'in bu kez Liberaller yerine merkezcilerle koalisyona gitmesi beklenmektedir.

16 eylül

Bellî mahkûm oldu

■ Ankara Sıyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki «Devrimci eylem ne olmalı?» konulu konferansından dolayı «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla yargılanan Mihri Belli, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan dört saatlik duruşması sonunda T.C. K'nun 142/1. maddesine göre beş yıl hapis, üç yıl sürgün ve beş yıl da kamu haklarından mahrumiyete mahkûm edilmiştir. Üç kişilik bilirkişi heyeti'nin konuşmada suç olmadığını bildirmesine rağmen mahkeme oy çoğunluğu ile 142. maddenin ihlal edildiği kanaatine varmıştır. Mihri Belli, bu mahkûmiyet kararına Yargıtay'da itiraz etmiştir.

Sartre yargılanıyor

■ Ünlü Fransız düşünürü Jean Paul Sartre'ın 1961 yılında yayınlanan ve bütün dünya dillerine çevrilen «Sartre Küba'yı Anlatıyor» adlı kitabının radyoda tanıtılması üzerine başbakanın direktifi ile açılan dâvanın duruşmasına Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlanmıştır. «Komünizmi övme» iddiasıyla açılan davada sanık olarak kitabı çeviren Eğitim Fakültesi Asistanı Şahin Alpay, kitabı tanıtan Doç. Türkkaya Ataöv, program uzmanı Adalet Ağaoğlu, TRT Kültür Yayınları Şefi Ayfer Alpay ve kitap saati spikeri Olcay Alper yargılanmışlardır. Sanıklar, «aslında kendilerinin değil Sartre'ın yargılandığını, eserin bir çok dünya dillerine çevrildiğini ve hiçbir ülkede bu kitap için dâva açılmadığını» belirtmişlerdir.

Kavel'de anlaşma

■ Anayasa ile tanınmış meşru direnme hakkını kullanan Kavel işçileri, bağlı bulundukları Maden İş Sendikası'nın aracılığıyla isteklerinin kabul edilmesi üzerine işbaşı yapmışlardır. İşveren ile sendika arasında yapılan anlaşmaya göre işten çıkarılan 26 işçi işe alınacak, iş güvenliğini kapsayacak toplu sözleşme görüşmelerine başlanacaktır. Öte yandan, Magirus Otomobil Fabrikası işçileri, anayasa ve diğer mevzuattaki hak ve özgürlüklerini kullanan üç sendika temsilcisinin iş akitlerinin feshedilmesi üzerine işvereni protesto için iki saatlik oturma grevi yapmışlardır.

17 eylül

Öğrenci hareketleri

■ Geçen ders yılı sonunda girişilen işgal ve boykot hareketleri, sınavların başlaması ile yeni gelişmeler göstermektedir. Yüksek Denizcilik Okulu öğrencileri okul binasını işgal ederek bazı sınavların yapılmasını engellerken İktisat Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi boykot ve işgal komiteleri birer basın toplantısı düzenleyerek üniversite senatosunun ve fakülte genel kurullarının boykot ve işgallerden sonra gerekli reformu yapacaklarına garanti verdikleri halde hiçbir olumlu karar almadıklarını açıklamışlardır. Hakları alınıncaya kadar direneceklerini belirten İktisat Fakültesi öğrencileri ilk olarak genel kurulun toplandığı salon önünde oturma grevi yapmışlardır. Öte yandan, İstanbul Savcılığı üniversite ve yüksek okullardaki işgal olayları üzerine soruşturmaya devam etmekte olup işgal ve boykot komiteleri merkez icra konseyi üyelerinin ifadelerini almaktadır.

Kıbrıs'a yatırım

■ İktidarın Kıbrıs sorununa çözümyolu bulmaktaki aczi, burada da yatırım yapmak isteyen özel sektörün yeni yatırım alanları bulmak çabasını köstekleмiştir. Kıbrıs'ta yatırım yapılmak istenen bölgelerde incelemelerde bulunan bakanlıklar arası kuruldaki özel sektör temsilcisi, adadaki siyasi istikrarın sağlanmasından sonra özel sektörün yatırımlar yapabileceğini bildiren bir rapor vermiştir. Bir yandan bakanlıklararası kurulda bir de özel sektör temsilcisi almak gibi garip bir duruma başvurulmasının yanı sıra, Dışişleri Bakanlığı, Kıbrıs İktisadi Planlama İşleri Komisyonu (KİPİK) ile müzakerelere girişerek bazı iktisadi devlet teşekkülleri eliyle Kıbrıs'a yardımda bulunmayı kararlaştırmıştır.

İtiraf etti

■ Genç Sendika Liderleri Semineri'nde konuşan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Türkiye'de bugün yedi milyon gizli işsiz bulunduğunu itiraf etmiştir. Erdem ayrıca, sendikaların patronların emeği sömürmesini önlemek için değil, çok partili hayata geçmenin bir gereği olarak kurulduğunu söylemek suretiyle sömürüden yana olduğunu ortaya koymuştur.

18 eylül

Hart terfi etti

■ Türkiye'deki başarılı çalışmalarından ötürü Amerika'nın Ankara Büyükelçisi Parker Hart, Pentagon'un Yakın Doğu ve Güney Asya Meseleleri bölümünün başına atanmıştır.

Hart, bundan böyle, Türkiye'yi de içine alan Ortadoğu'da ve Güney Asya'da Amerika'nın CIA yoluyla tezgâhlayacağı planların uygulanmasından sorumlu olacaktır. Öte yandan, Amerikan Savunma Bakanı Clark Clifford, bir açıklama yaparak, Avrupa'daki Amerikan kuvvetlerine ilâveten 20 - 40 bin arasında Amerikan askerinin gönderileceğini açıklamıştır. Kiesinger de bir çağrıda bulunarak NATO'nun güçlendirilmesini istemiştir. Kiesinger'in Türkiye'yi ziyareti sırasında, Alman silahlı kuvvetleri için Türk topraklarından bir kısmını «eğitim alanı» olarak kiralamak istediği de öğrenilmiştir. Öte yandan, Sovyetler

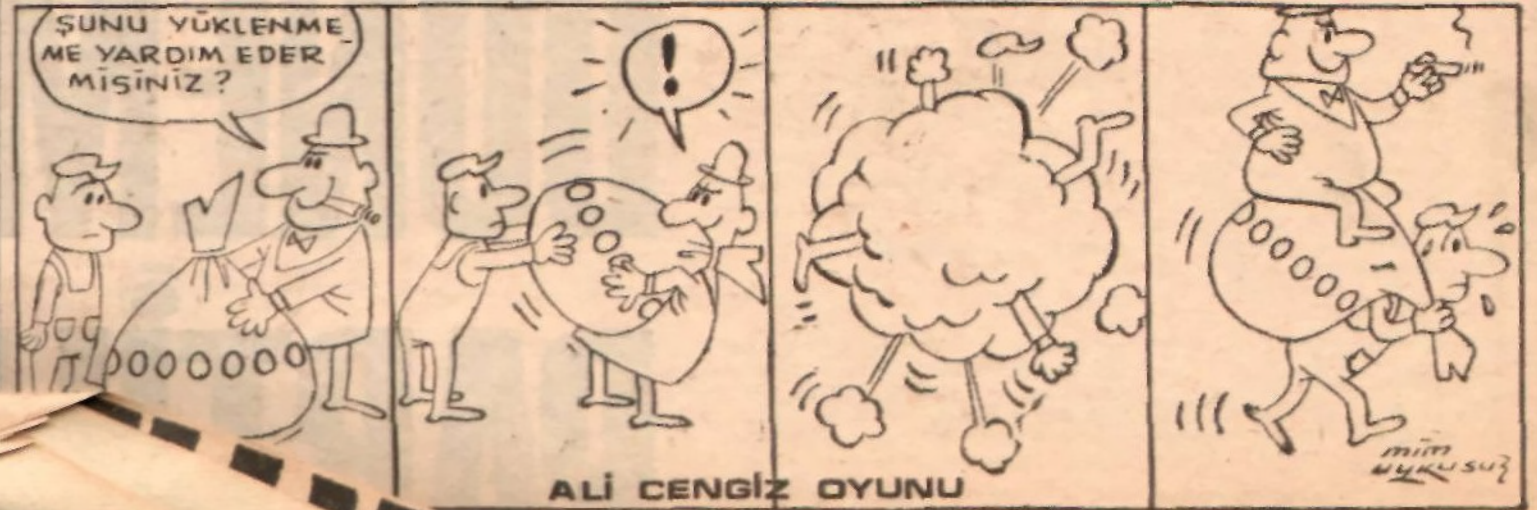

Parker HART

Birliğinin Almanya'ya gerekirse B.M. yasasına dayanarak müdahalede bulunabileceğini bildiren bir nota vermesi üzerine Amerika, derhal harekete geçebileceğini bildirmiştir. Batı Almanya ayrıca Hitler'ci emellerini gerçekleştirmek için, Birleşik Amerika'nın dahi imza koyduğu nükleer silahlanmayı durdurma anlaşmasına imza koymayacağını açıklamıştır.

TİP haklı çıktı

■ Anayasa Mahkemesi, yıllardır parlamento başkanlık divanlarında temsil edilmeyen TİP'in itirazını kabul edip bütün partilerin başkanlık divanında temsil edilmesini kararlaştırmıştır.

19 eylül

Bakanın hakareti

■ Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in Denizli'yi ziyareti sırasında bu kıyımcı bakanın çarpık zihniyetini ortaya koyan üzücü bir olay olmuştur. Bakan Kız Enstitüsü salonunda konuşma yaptıktan sonra iki öğretmen söz almak istemişlerdir. Ancak bu iki öğretmene Denizli'den sürüldükleri gerekçesiyle söz verilmemiştir. O sırada Milli Eğitim Bakanı TÖS üyelerine «Sapıklar» diye hakaret etmiştir. Bu sözler salonu karıştırmış ve büyük bir olay çıkması güçlükle önlenebilmiştir. Olaydan sonra Ertem'e TÖS Denizli Şubesi Yönetim Kurulu, «TÖS'ün 60 bin üyesine sapıklar diye seslenmeniz büyük bir gaflet ve delalet içinde bulunduğunuzu ispatlanmıştır. Biz halkın öğretmeniyiz» diye telgraf çekmiştir. Ayrıca Öğretmenler Derneği Başkanı M. Ali Öztürk de «Türkiye gerçeklerini dile getiren öğretmenlere saldırıda bulunmanız gülünçtür. Türk milli eğitimine hizmet etmekte samimi olduğunuzu göstermek istiyorsanız, istifa etmeniz en namuslu yoldur» şeklinde bir telgraf çekerek bakanı kınadıklarını belirtmiştir.

Ozanlar lokali

■ Bir süreden beri İstanbul'da faaliyette bulunan Halk Ozanları Derneği bu defa bir halk ozanları lokali açmıştır. Halk Ozanları Derneği Genel Başkanı Âşık Fermani, «Lokalımız herkese devamlı açık bulunacaktır. Gelen dostlar sohbet edecek, kitap okuyacak ve plak dinleyeceklerdir.» demiştir.

20 eylül

Koç'a iade ettiler

■ Koç'un yurt dışından ithal ederek *«ARÇELİK» adı altında* monte edip piyasaya sürdüğü biçer - döğerler çiftçileri güç duruma düşürmüştür. Türkiye'nin koşullarına uymadığı anlaşılan ve çiftçiye taksitle 142 bin 800 liraya satılan Arçelik biçer - döğerlerin büyük kısmı bu yıl tarlalarda kalmıştır. Ürünü tarladan Arçelik biçer - döğerleri ile kaldıramayan Polatlı çiftçilerinden bir grup gece yarısı bir biçer - döğeri Koç'un Ankara Ulus Meydanı'ndaki bürosunun önüne getirip bırakmışlardır. Çiftçiler ANT muhabirine «Aldatıldık. Şimdilik bir tanesini getirip Koç'a iade ediyoruz. Eğer bu makineyi Türkiye şartlarına uydurmayacak olurlarsa, bütün çiftçiler ellerindeki Arçelik biçer - döğerleri Koç'a iade edeceklerdir» demişlerdir. Ne yazık ki, montaj sanayii rezaletini ortaya koyan bu olaya, Koç'un ilanlarından olmamak için, en hızlı devrimcilik taslayan gazeteler dahi yer vermemiştir.

Yardım kısılıyor

■ Amerikan Temsilciler Meclisi Genel Kurulu, 1969 mali yılı içinde dış yardım programına 1 milyar 619 milyon dolar ayrılmasını kabul etmiştir. Bu miktar, dış yardım programı tarihinin en düşük ödeneğini teşkil etmektedir. Türkiye Maliye Bakanlığı çevrelerinin belirttiğine göre, bu kısıntı, Türk ekonomisinde özellikle ithalat programı üzerinde 5 - 10 milyon dolarlık bir etki yaratacaktır.

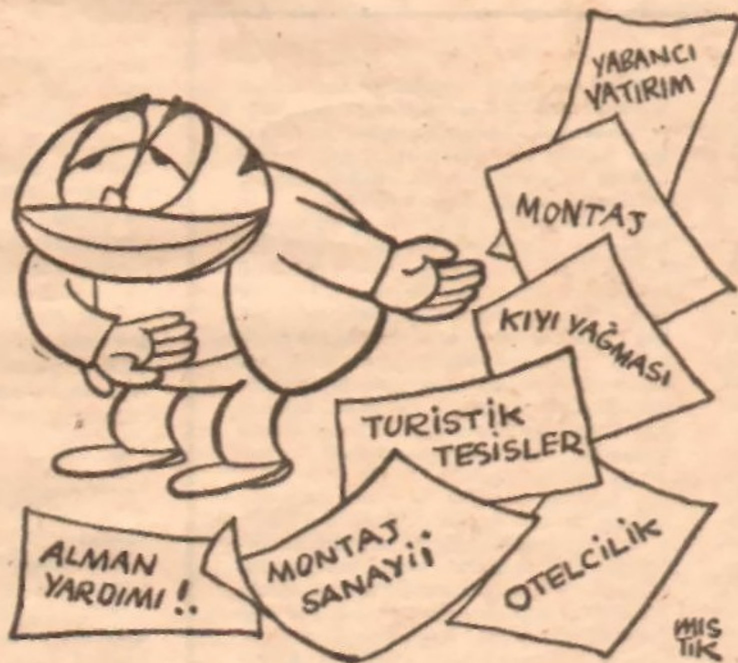
21 eylül

Uzay yarışı

■ Sovyetler Birliği uzay yarışında Amerika'dan çok ileride olduğunu yaptığı son tecrübe ile ispatlamıştır. Sovyetler'in ZOND - 5 adlı uzay aracı ayın 1600 kilometre yakınından geçtikten sonra tekrar dünyaya yönelmiştir. Zond - 5'ten gelen sinyalleri tesbit eden Jodrell Bank Rasathanesi, ayrıca Rusça sesler duyduğunu bildirmiştir. Almanya Uzay Araştırma Merkezi Müdürü Dr. Heinz Keminski, Sovyetler'in bu son başarı ile, «aya insan gönderme» aşamasına adamakıllı yaklaştıklarını bildirmiştir. Sovyetler'in başarısı, oldukça geride kalan Amerika'da da panik yaratmış, Amerikan Ulusal Uzay ve Havacılık İdaresi (NASA) Başkanı James Webb, Apollo 7 denemesine dört gün kala görevinden istifa etmiştir. Webb açıklamasında, uzay yarışında Rusya'nın Amerika'dan ileride olduğunu ve bu üstünlüğünü bir süre daha devam ettireceğini söylemiştir.

Diktatör komada

■ Yıllardan beri Portekiz'i faşist metodlarla yöneten Başbakan Oliveria Salazar komada bulunmaktadır. Geçirdiği bir ameliyattan sonra vücudunda âni bir tromboz (kan pıhtılaşması) müşahade edilen Salazar oksijen çadırına alınmıştır. İberik yarımadasının Franco'nun yanında ikinci faşist diktatörü olan Salazar'ın ölmünden sonra karanlık rejimin adamakıllı sarsılacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Savaş ve Türkiye

AVRUPA'da siyasi durumun adamakıllı gerginleştiğine dair haberler birbirini kovalarken, gerek birinci dünya savaşında, gerekse ikinci dünya savaşında Türkiye'nin mukadderatı üzerinde önemli roller oynamış bulunan İnönü ciddi endişelerden söz etmiş ve «Birinci ve ikinci cihan savaşlarını geçen hafta gibi hatırlarım. Yarın sabah nerede ne vukuat çıkacağı belli olmaz. Durumumuz naziktir» **diyerek büyük tehlikelere dikkati çekmiştir. İnönü'yü bu kadar endişelendiren durum nedir? Sovyetler Birliği, Federal Almanya'da nazi tehlikesinin gittikçe gelişmesi ve Alman generallerinin Doğu Avrupa üzerindeki Hitler'ci emellerinin açığa çıkması karşısında Bonn Hükümeti'ne bir nota vererek bu düşmanca politika devam ettiği takdirde Birleşmiş Milletler Yasası'nın 107 ve 53. maddelerinin tanıdığı hakkı kullanacağını bildirmiştir. Bu maddelere göre,** «İkinci Dünya Savaşı sırasında Hitler'e karşı ittifak etmiş ve Birleşmiş Milletler Yasası'nı kaleme almış olan ülkeler, Güvenlik Konseyi'nin onayı olmadan eski düşman ülkelere karşı tedbirler alabilmek hakkına sahiptirler.» **Sovyetler Birliği'nin bu ihtarına ve Varşova Paktı kuvvetlerini Alman sınırlarına yığmasına karşılık, Birleşik Amerika da böyle bir Sovyet müdahalesini müttefiklerine karşı saldırı sayacağını ve NATO'yu harekete geçireceğini bildirmiştir.**

BÖYLECE, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşik Amerika çevresinde kurulan NATO ile Sovyetler Birliği çevresinde kurulan Varşova Paktı kuvvetleri ilk defa ciddi şekilde karşı karşıya gelmektedirler. Nitekim, Sovyetler Birliği'nin Varşova Paktı manevraları ve Çekoslovakya müdahalesi gerekçesiyle Alman sınırlarına 40 tümenlik kuvvet kaydırmasından sonra Birleşik Amerika da NATO manevraları gerekçesiyle Avrupa'ya 40 Bin kadar Amerikan askeri sevkedeceğini bildirmiş, diğer NATO üyesi ülkeleri de silahlanma yolunda teşvik etmeğe başlamıştır. Bir Üçüncü Dünya Savaşı, şüphesiz, NATO'nun en sadık üyesi olarak tanınan Türkiye'yi de savaş ateşinin içine sokacaktır. Avrupa'daki siyasi gerginlik gerçekten bir sıcak savaşla sonuçlanır mı, sonuçlanmaz mı, bu konuda bugünden bir şey söylemek mümkün değildir ama, durumun İnönü'yü dahi endişeye düşürecek kadar «nazik» olduğu şüphesizdir. İnönü, bu «nazik durum» karşısında bazı uyarmalarda bulunarak, **«CHP olarak uluslararası münasebette, önemli bir anlam olduğu kadar türlü anlamlar arasında kendimize, anlaşılır, isabetli bir istikamet bulmak anlayışındayız. Amerika ve Rusya'ya düşmanlık politikası yürütülmesine karşıyız. Tahrik edici bütün ihtimallerden sakınmayı tavsiye ediyoruz.»** demiştir.

İNÖNÜ'nün bir kelimeler karışımı halindeki bu sözleri yine bizzat İnönü'nün NATO'yu ve Amerikan dostluğunu hararetle savunan sözleriyle çelişmektedir. Türkiye'nin başı bir savaş belâsına girecekse, bu NATO yüzünden girecektir. Kendisi de bunu itiraf etmektedir. Çünkü Türk Silahlı Kuvvetlerinin komutası, *Türkiye'deki nükleer silah üslerinin kontrolu tamamen* Amerikan subaylarının elindedir. Bir savaş halinde nükleer silahların kullanılması an meselesidir; Türkiye'deki nükleer başlıklı füze rampalarının ve nükleer silah taşıyan uçakların harekete geçirilmesi söz konusu olduğu takdirde Pentagon'daki Şahinler herhalde ne Demirel'den, ne de İnönü'den izin alacak değillerdir. Türkiye'deki nükleer silahların kullanılması halinde bu hareket herhalde karşılıksız kalmayacak ve Varşova Paktı ülkelerinin nükleer bombardımanına en başta Türk toprakları hedef olacaktır. İşte Türkiye sosyalistleri bu gerçekleri zamanında gördükleri içindir ki, NATO'ya da, «dostluk» kisvesi altında yürütülen Amerikan uyduluğuna da karşı çıkmışlardır. Buna karşılık İnönü bir yandan solculuk taslarken bir yandan da NATO'nun en ateşli savunuculuğunu yapmıştır. Bugün eğer Türkiye «nazik» bir durumda ise, yapılacak tek şey, NATO'dan ve Amerika'dan kurtulup tıpkı İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi tarafsız bir ülke durumuna geçmektir. Hem ihtiyatlılık taslayıp hem de Amerikancılık yapmak değil...

KONGRELER DÖNEMİNE GİRERKEN PARTİLER

GENEL seçimlere bir yıldan fazla zaman olduğu halde siyasi partilerin yoğun bir propaganda kampanyasına giriştikleri dikkati çekmektedir. Propaganda kampanyasının bu kadar erken başlatılmasının nedeni hemen hemen bütün partilerde büyük kongreler nedeniyle iç çekişmelerin şiddetlenmesi ve gelecek seçimlerin bazı sürprizlere gebe olduğunun anlaşılmasıdır.

ADALET PARTİSİ

Önceki sayılarımızda da bildirdiğimiz gibi, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel uzun süre kader birliği ettiği **«Yeminliler»**den nihayet kopmuş ve düne kadar can düşmanı olan sağcılarla işbirliği yapmıştır.

Yeminliler, 27 Mayıs'tan sonra DP kitlesinin katkısı ve desteğiyle kurulan AP'nin gelişmesi sırasında önemli mevkileri ele geçirerek fırsattan istifade iktidar sahibi olan kişilerin meydana getirdiği gruptur. Yeminliler Grubu, özellikle AP'nin iktidara gelmesinden sonra parti içindeki sağcıların ve eski Demokratlar'ın can düşmanı haline gelmiştir. Yeminlilerle muhalifleri arasındaki mücadele zaman zaman su altında, zaman zaman açıktan açığa yürütülmüş ve Demirel düne kadar bu mücadelelerde daima Yeminliler'e oynamış, desteğini onlardan almıştır.

Ancak Yeminliler grubu partinin yönetiminde daima büyük hatalar işlemiş, AP bu grubun yönetiminde katıldığı seçimlerde daima gerilemiş, Yeminliler'in baskısıyla adaylıkları veto edilen kimseler bağımsız olarak seçime katıldıkları her yerde AP'lilerin desteğiyle seçilmeğe muvaffak olmuşlardır.

Yeminlilerin bu büyük hatalarının AP Büyük Kongresi'nde mutlaka ele alınacağını ve teşkilatın hesap soracağını gören Demirel son anda eski dostlarını birden bire terketmiştir.

Kongre yaklaşırken saf değiştirip kapağı sağ cenaha atan Demirel bu defa liderliği garantiye almışsa da, kendisini asıl düşündüren 1969 genel seçimleridir. Zira, sağcıların kendisini aralarına kabul etmekle beraber, bir mason eskisinin uzun süre başlarında kalmasına tahammül etmeyeceklerini ilk fırsatta ayağının altına karpuz kabuğu koyacaklarını Demirel de pekâlâ bilmektedir. Ve Demirel yine bilmektedir ki, kendisinin ilk fırsatta AP'nin başından uzaklaştırmayı planlayanlar bugün büyük itibar vererek yanında dolaştırdığı Mehmet Turgut, Saadettin Bilgiç gibi bakanlarla parlamento grubunda büyük nüfuz sahibi olduğunu her dönemde gösteren Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyli'dir.

Bütün bu tehlikelerin yanı sıra, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst kademelerinde yapılan değişikliklerin orduda yarattığı huzursuzluktan da endişelenen Demirel çıktığı son doğu gezisinde sık sık yüksek rütbeli subaylarla beraber görünmeğe gayret etmiş, bunda bir dereceye kadar da muvaffak olmuştur. Bunda, İçişleri Bakanı Sükan'ın Milli Güvenlik Kurulu'na **«Kürtçülük»** konusunda verdiği dosya da büyük rol oynamıştır. Sükan'ın ve MİT'in hazırladığı dosyaların **«Doğu Anadolu'da Kürtçülük akımının tehlikeli surette geliştiği»** noktasında birleşmesi, Doğu Anadolu'da görevli yüksek rütbeli subayların Demirel ile birlikte görünme kuşkularını gidermiştir. Çünkü, yüksek rütbeli subaylara, bir Kürt tehlikesine karşı **«Ordu ile hükümet elele»** görünümünü halka vermenin yararlı olduğu yolunda telkinlerde bulunulmuştur. Demirel bu noktadan hareket ederek askeri garnizonları bol bol ziyaret etmiş, geceleri orduevlerinde yatmış, subaylarla birlikte yemek yemiş, askeri törenlerle karşılanmıştır.

Demirel'in Ankara'ya dönüşünde yapılacak AP yöneticileri toplantısında bu konuyu kendi çıkarına kullanması normal bir sonuç olacaktır. AP yöneticileri toplantısında da ağırlığını kabul ettirdikten sonra büyük kongrede sağcıların da desteğiyle Demirel'in liderliği garantiye almaması için hiçbir sebep kalmamaktadır. Demirel'i adamakıllı kontrol altına alan sağcılar, onun 1969 seçiminde gerileme endişesini de istismar ederek **«oy artırmak için irticaa yeşil ışık yakmak»** tezini sık sık işlemektedirler. Demirel kongreden sonra sağcıların desteğiyle başta kaldığı takdirde önümüzdeki seçim döneminde irtica hareketlerinin geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi artması ve Türkiye'yi tehlikeli noktalara sürüklemesi bir sürpriz sayılmamalıdır.

HALK PARTİSİ

Göbekçilerden Kemal Satır, Nihat Erim, İsmail Rüştü Aksal ve damat Metin Toker'in İnönü ile bağlantılarını kesmeyi başaran Genel Sekreter Bülent Ecevit, büyük kurultaya oldukça güçlü gitmektedir. Fakat bu güçlü gidişin büyük kurultayda yeni kopmaları önleyebileceğini bugünden söylemek imkânsızdır.

«Hedefimiz her Türk vatandaşının yüzünü güldürmektir.»
— Süleyman Demirel —

Son CHP Meclisi toplantısından sonra yayınlanan bildiride parti içinde çekişmeler olduğu yolundaki haberlerin yalanlanmasına ihtiyaç duyulması, bir noktada CHP içindeki çekişmelerin sürüp gittiğini ortaya koymuştur.

İnönü'nün tavsiyesine uyarak şimdilik CHP içinde **«aşırı solcu»** olarak bilinen kişilerle mümkün olduğu kadar az görünmeye çalışan Ecevit, yenilenen mahalli seçimleri AP'nin kaybetmesini en büyük koz olarak kullanmayı başarmış, hattâ bu konuda İnönü'yü bile parti meclisinde konuşturmuştur.

İlk etapta **«CHP içinde aşırı solcular bulunduğunu»** söyleyen Kemal Satır'ı saf dışı eden Ecevit, Nihat Erim'i de seçim bölgesinde harcamak üzere Turan Güneş'i görevlendirmiştir. Güneş, Kocaeli'de yoğun bir çalışma yapmakta, Erim'i teşkilâtın gözünden düşürecek her yola başvurmaktadır.

İSMET İNÖNÜ
- Aman aşırıya dikkat! —

Erim'in başına gelenler Kemal Satır'ın ve İsmail Rüştü Aksal'ın da başına gelecektir. Satır'ın Adana yerine Elazığ'dan seçildiği ve seçim bölgesindeki bütün itibarını yitirdiği göz önünde bulundurulacak olursa, Satır'ın genel merkezin insaf ve merhametine muhtaç olacağı aşikârdır. Ancak, Ecevit'çilerin tutumu ne olursa olsun, CHP içinde daima ikinci bir alternatif bulundurmayı itiyad haline getirmiş olan İnönü'nün Erim ve Satır için eninde sonunda bir kolaylık düşüneceğine ve partide kalmalarını sağlayacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır.

Ecevit ve arkadaşları 19. Kurultay'a bir tüzük değişikliği ile gideceklerdir. Tüzük değişikliğinin amacı, ortanın soluna açıklık kazandırmak ve genel merkezin otoritesini pekiştirmektir. Ne var ki, tüzüğe ne derece açıklık kazandırılırsa kazandırılsın ve Ecevit'çiler Göbek'çiler karşısında ne derece güçlendirilirse güçlendirilsin, **«ortanın solu»** politikası hiçbir zaman sağlam bir çizgiye oturtulamayacaktır.

Ortanın Solcuları bir yandan solculuktan dem vururken, bir yandan da en ateşli ortanın sol-

NİŞANTAŞI

Geçen gün Nişantaşı'na gittik... Ama o butikli-mutikli, Lebonlu-bonbonlu, şarkotelli, yani şarküterili, ve Şişli ilçesine kaşık bağıyla bağlı ve sokakları, yani asfalt düzleri mini etekli tatlı-su frenkleriyle lebalep Nişantaş semtine değil... Bu dediğim başka bir Nişantaşı... Gerçi o da İstanbul'un içinde, hem de kadim safalarıyla ün salmış Göksu'nun sırtlarında bir yer... Kendi şenlik görmemiş ama, şenliği duyuyor uzaktan. Durgun havalarda karşı kıyı Bebek'ten çalgı sesleri geliyor, başka bir dünyadan gelirmiş gibi ama, olsun!.. Kırın yozunda ne bir ağacı, ne bir çardağı var, gölgesine sığınasın, ama yamacındaki konakların sâyesinde çamların, selvilerin, çınarların çimenlere sereserpe uzanmış gölgelerini bedavaya ve ıraktan seyredebiliyorsun... Ve Boğaz'ın çakır sularına bakıp daldıkça ve dalıp baktıkça, **can boğazdan gelir** sözünün hikmetini ta içinden duyuyor buranın sakinleri... Yurt için ölmede varlar, yurt içinde insanca yaşamada yoklar... AP'li muhtara sorduk. Belediye Meclisi üyesi TİP'li Çetin Yücel sordu : **Neleriniz eksikse, diyin bize, Mecliste hakkınızı arayalım,** dedi. Muhtar gözlerinin kara zeytiniyle mahzun mahzun baktı - yakındır, bunca sıkının altında AP'den ayrılıp bağımsız olacak, yani gerçekten muhtar olacak- **Ne lâzımsa, oyunumuz eksik, kardeş, dedi. Valiye gidip buldüzer istedim geçen gün... Vali, «Elimizde onaltı budüzer var, size yetiştiremem.» dedi... Herhal kibar mahallelerine yolluyorlar buldüzerleri! Önce onları düzleyeceklermiş!..** Bir ihtiyar yetişti ardımızdan, sırtında çıkını, sopaya asmış. **Su içmesini unutayazdık bu yaz,** dedi. **O gördüğünüz çeşme var ya taa beride, ordan taşıma suyla döner mi bunca evin icabı?.. Naa, bak,** dedi, **şu toprağı taze, tümsekli çizı var ya ilerde, o işte Elmalı'dan gelen ana su yolu... O su ordan, üç yüz metre öteden gürül gürül akıyor da, biz de burda kör kaderimize yanıyoruz...** Sol illerimizde Elmalı Barajı on gözlü bir ejderha gibi, Su İşleri Müdürleri gibi kulakları duvar, aval aval bakıyordu bize... **Çöplük'te oturan kızanlara dedim ki,** dedi, gençten biri, **geçen sel sırasında, dedim ki, ulan şu Elmalı'nın suyundan bir yudum içmediniz a, bu afat böyle giderse, hani yıkılırsa bent, doya doya, boğulasıya içersiniz gayrı...** Çöplük vadi içindeki, çukurdaki gece kondu mahallesi... **Eskiden Kirazlık**'mış adı... Allah Devlete, Belediyeye zeval vermesin!.. Göksu semtinin çöpleri döküle döküle buraya, **«Kirazlık, Çöplük** olmuş Devr'i Demokrâsi'de...

Aynı gün, bizim Nişantaşı'na gittiğimiz gün, Sülüman Bey basın toplantısında ; **Bir taraftan milli tasarrufu arttırırken diğer taraftan yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek mecburiyetindeyiz. Yani bir sınıfın, bir zümrenin değil, bütün toplum yararına göre öncelikleri seçmek ve tespit etmek icap edecektir,** diye kafa ütülüyordu. Ve tam o sırada devlet parasıyla işleyen bir sarnıç gemisi Sedef Adasında oturan üç - buçuk zenginin hamamına, bahçesine su taşıyordu... Ve tam o sırada Bağdat caddesinden geçen şöförler, beş - on haramzadenin güzellik uykusu bozulmasın için elli adam orayla ve gine devlet parasının sebiliyle yolun iki yakasına, bilmem kaç kilometre boyunca dikilmiş **Korna Çalmayın!** yazılı Levhalara inat, kornalarına asılıyorlardı..

Nişantaşı'nın bir de nişan taşı var, Osmanlılardan kalma... Oralı kardeşler, bir ok yarışması sonunda dikildiğini söylüyorlar. Ta aşağıdaki vadiden oraya kadar yetiştirmiş kemankeş oku... Az uzaklık değil, böyle bir başarı için değer doğrusu bir nişan taşı dikmeğe... Ben de olsam dikerdim ve adına **Vadiden Attığınız Ok** derdim. Ama şu son kırk yıl içinde kurulan Nişantaşı mahallesi gibi bakımsız, perişan ve çağdaşı yerlerin haline bakıp da bu nişan taşının yanına ilerki kuşaklar, **Kırk Yılda Yedikleri B..** diye bir nişan taşı dikerlerse hiç şaşmam!..

Can YÜCEL

Üçüncü partinin lideri Mehmet Ali Aybar

FEYZİOĞLU
— Hayaller suya düştü —

cusu Dr. Suphi Baykam gibi milyonluk vurgun şirketlerinin başına oturacaklar, anayasa dışı özel yüksek okul işletmeciliği yapacaklar; anti-emperyalist mücadele lâfını ağızlarından düşürmezken NATO'yu savunmakta AP'den de ileri gidecekler, sırf TİP'e giden sol oyları çelmek için icad ettikleri bu devekuşu misali burjuva aldatmacası ile 1969 seçimine gireceklerdir.

İŞÇİ PARTİSİ

Türkiye'deki siyasi partiler içinde gelişmesi ve çalışmaları en çok ilgiyle izlenen parti şüphesiz Türkiye İşçi Partisi'dir. Son seçimlerde oy artışı sağlayan tek parti olması TİP'in artık *«Üçü 'i Parti»* *durumuna* geldiğini kesin şekilde ortaya koymuştur.

Ancak bugün TİP'in büyük problemi, bu oy artışına rağmen, önümüzdeki dönemde parlamentoya bugünkü kadar temsilci sokup sokamayacağı problemidir. Bilindiği gibi, 1965 seçimlerinde 300 bine yakın oy alan TİP sadece İstanbul'da iki temsilcisini doğrudan doğruya milletvekili seçtirebilmiş, 13 milletvekili ise millî bakiye sisteminin sağladığı artık oy değerlendirmesinden yararlanarak meclise girebilmiştir. Sırf TİP'in mecliste aldığı oy oranında temsil edilememesini sağlamak üzere AP ve CHP'nin el altından anlaşarak millî bakiye sistemini kaldırmalarından sonra TİP'in meclise millî bakiye yolundan temsilci sokması imkânı kalmamıştır. Şurası bir gerçektir ki, bugün bir genel seçim yapılmış olsa ve TİP 1968 kısmî senato seçimlerinde aldığı nisbette oy alsa meclise 10'dan fazla milletvekili sokarak bir parlamento grubu kurabilmesi mümkün olamayacaktır. Millet Meclisi'nde grup teşkil edemeyen bir partinin ise, hele o parti bir sosyalist parti ise, hiçbir meselede görüş beyan etmesine imkân verilmeyecek, sosyalist muhalefetin sesi 10 kişilik grup barajının altında boğulacaktır.

İşte, önümüzdeki ayın sonunda toplanacak olan TİP Büyük Kurultayı bu seçim değerlendirmesini gereği gibi yapmak ve 1969 seçimlerinde Meclise 10'dan fazla milletvekili girmesini sağlayacak bir dinamizmi ve çalışma temposunu partinin genel merkezine ve teşkilâtına hâkim kılmak göreviyle karşı *karşıyadır.*

Önümüzdeki kongrede, mevcut yönetim kadroları, gerek teşkilatlanma ve propaganda çalışmalarında gösterdikleri aksamalar, gerekse aktüel sorunların üzerine gitmekte ve partinin bu konulardaki görüşlerini kamuoyuna yansıtmakta yetersiz kalmaları yüzünden tabanın tenkitlerine hedef olacaklardır.

*Ve şüphe yok ki, sekiz sene*lik sosyalist mücadele içinde yetişen genç işçilerin ve sendikacıların, genç öğrenci liderlerinin ve bilim adamlarının çeşitli parti kademelerinde nöbeti devralmak üzere ortaya çıkmaları ve 1969 seçim döneminin gerektirdiği seri ve etkili çalışmanın sorumluluğuna talip olmaları, TİP'in büyük bir hayatiyete sahip olduğunu ortaya koyacaktır.

GÜVEN PARTİSİ

Arka arkaya verilecek demeçlerle seçim kazanılacağını sanan Feyzioğlu ve arkadaşları büyük bir malî sıkıntı içinde bocalamakta ve 1969 seçimlerinden önce parlamenterler arasında fire vermemek için büyük çaba harcamaktadırlar.

CHP Büyük Kongresinde muhtemel bölünmelerden yararlanmayı bekleyen Güven Partisi kurmayı (Feyzioğlu — Paksüt — Kırca — Melen) yürürlükteki seçim sistemi dolayısıyla istikbalden pek umutlu görünmemektedir.

G.P.'nin istikbali Hürriyet Partisi'ni hatırlatmaktadır. Aslında, Hürriyet Partisi denemesindeki kadroyu hemen hemen bir araya toplayan G.P.'nin geleceğe umut bağlaması ham hayal görünmektedir.

Coşkun Kırca'nın küskünlüğü, Melen'in GP. Kurmay'ının onayını almadan gezilere çıkması, demeçler vermesi, Çelikbaş'ın politikayı bırakmaya hazırlanması şimdilik GP'nin yaşadığı önemli buhranlar olarak kabul edilmektedir. Milletvekil ve senatörlerin ödenek ile yolluklarından yapılan kesintiler karşısında direnmeleri ve sık sık **«başlarının çaresine bakacaklarını»** açıkça söylemeleri de, GP'nin tam bir çözülme içinde olduğunu gösteren kanıtlardır.

MİLLET PARTİSİ

Oy hakkı verildiğinde yurt dışındaki işçileri ardına alacağını sanan Bölükbaşı, 1969 seçimlerinde lokomotif olarak peşinde bir kaç kişi ile gene parlamentoya gelecektir. Bunu hem Bölükbaşı, hem de MP'liler bildiğinden, genel başkanın bir dediğini iki etmemekte ve hattâ Almanya gezisinin harcamalarını dahi kabullenmiş bulunmaktadırlar. Bu bakımdan MP Kongresi de, Bölükbaşı'nın bir gösteri arenası olmaktan başka bir anlam taşımayacaktır.

Bölükbaşı, seçim öncesinde uçak kiralayacak adayların illerine giderek konuşmalar yapacaktır. Millet vekilliklerini sürdürmek isteyenler bugünden *seçim öncesinde uçak* kiralamak için verecekleri parayı denkleştirme derdine düşmüşlerdir.

Bölükbaşı, parlamento açıldığında işe AP'ye hücumla başlayacak, Demirel ve arkadaşlarını, milliyetçi ve mukaddesatçı geçinirken Doğu Blokundan yardım almaya çalışmakla suçlayacaktır. Bu arada Doğu ülkeleri ile yapılan ticari anlaşmaları Parlamento kürsüsüne getirecek olan Bölükbaşı, AP sağ kanadının oylarını çalabileceğini umut etmektedir.

CKMP

AP Gençlik kollarını CKMP Gençlik Kolları çatısı altında toplamayı başaran CKMP, büyük çapta gösterileri kendi çıkarına kullanmayı planlamıştır.

Devrimci gençlerin düzenleyecekleri ilk toplantıda komando gençlerini harekete geçirecek olan CKMP, bu suretle gazetelerde kendisinden söz ettirerek oy kazancı sağlayacağını umut etmektedir.

Bir zamanların kudretli albayı, bugünkü statü ve durumda genel seçime gidildiğinde kendisinin dahi seçilmeyeceğini gayet iyi bilmektedir. CKMP liderinin bütün amacı, AP içindeki mukaddesatçıları kendi saflarında toplamaktır. AP Gençlik kollarını rahatlıkla çalmayı başaran Türkeş, AP içindeki mukaddesatçıları da çalabileceğinden emin görünmektedir. Önümüzdeki büyük kongrede CKMP, gamalı haç taklidi üç hilâlli amblemi kabul ederek tam bir nasyonal sosyalist parti haline gelecektir.

BİRLİK PARTİSİ

Kurulduğu günden bu yana iç çekişmeler içinde bocalayan Birlik Partisi, oyunu almayı düşündüğü alevi kitlesinin güvenini tamamen kaybetmiştir. Son olarak Sıtkı Ulay - Balan çatışması ve Birlik Partisi'nin CHP'nin kucağına düşmek üzere olduğunun anlaşılması 1969 seçimlerinde B.P.'nin varlık gösteremeyeceği kanısını haklı olarak uyandırmaktadır.

YTP

Yeni Türkiye Partisi diye bir siyasi kuruluş yoktur. YTP devrini tamamlamış ve Türk siyasi tarihindeki yerini almıştır. Gerçi Azizoğlu 1969 seçimlerinde kendi bölgesinden bağımsız da olsa tekrar seçileceğini umut etmektedir amma, diğer YTP'liler için böyle bir umut söz konusu değildir. Azizoğlu'nun eski DP'lileri avlamak için giriştiği teşebbüs de fiyasko ile sonuçlanmış, inisiyatifin AP içindeki sağcılara kaptırılması tek umut kapısının da kapanmasına yol açmıştır.

Amerika ve camiler

Yaşar Kemal

TÜRK milleti kötü bir oyunla karşı karşıya. Yalnız burada peşinen söyleyim ki böylesi kötü oyunlara karşı Türk milleti yüz, yüz elli yıldan bu yana afsunludur. Hangi sömürgeci güç, Türkiyeye gözünü dikmişse mutlaka önce dinci yobazları yanına almağa çalışmıştır. Ve bunda da bazı kereler başarıya ulaşmışlardır. Türkiyenin bugünkü durumunun sebeblerinden birisi de dinin çağlar boyunca halkın aleyhine yozlaştırılmış olmasıdır. Müslümanlığı bizim memlekete her zaman Müslümanların ekmeklerine karşı kullanmışlardır. Nedense Müslümanlar sömürgecilerin ağına çok çabuk düşmüşlerdir.

*Şimdi Amerikalı sömürgeci Türkiyede*ki yobazlarla eleledir. Milli Kurtuluş savaşında onların sömürgeciye yaptıkları hizmetleri unutmamıştır. Onları bağımsızlık taraftarı Müslümanlara ve Türklere karşı pekâlâ kullanabilir. Bu mümkündür.

AP iktidara geçtiğinden bu yana koyu bir din propagandası yapar. Dinci militanlar yetiştirmek için AP büyük çabalar harcamıştır. Başbakanından tutun da en küçük militanına kadar bütün AP. teşkilatı sırtını yobaz güçlere dayamış, ondan imdat beklemektedir. AP iktidara geçtiğinden bu yana Türk tarihinin bu en tehli*keli ateşiyle oynamaktadır.*

Türkiye'de diri sömürüye karşı büyük bir güç vardır. Bu diri güç köklüdür, sağlamdır. Çağımızın bilimiyle başbaşa gidebilmeyi elinden geldiğince başarmağa çalışır. Olumsuz yönleri, olumlu yönleri olmuştur. Ama bu, Türkiyedeki diri güçtür. İyi kötü Türkiyeyi bu güç idare edegelmiştir. Gelenekleri vardır. Sömürünün ve sömürücülerin temsilcisi AP, bu büyük güce karşı yıllardan bu yana bir denge kurmağa çalışır. Bunu dengeleyecek gücü de hiç bir zaman ortaya çıkaramamıştır. İktidarın başı bu diri güce karşı iki yüz bin kişilik milis rüyası bile görmüştür. İki yüz bin kişilik milis gücünü kurmağa güçleri yetmemiştir.

Bundan sonra Amerika onları öğütlemiştir. Camilere el atın diye. Bu gücün karşısına ancak Camiyle çıkabilirsiniz, diye. AP'liler Cami gücünün Türkiyede büyük güç olmadığını bilirler. Ya da bilmeleri gerek. Yobaz gücü Türkiyede diri güçlerce tarih boyunca yenilmiştir. Amerika da, AP'liler de belki bunu bilirler. Bilirler ama belki de başka çareleri yoktur. Belki de yeni yetiştirdikleri militan yobazlara güveniyorlardır. Çünkü bu yobazlar yeni tip birer cengâver insanlardır. *Ve komprador burjuva*sının emrine dini vermek istiyenlerdir. Böyle, bunun için yetiştirilmişlerdir. Bunlar her ileri harekete, bağımsızlığa, bilime, barışa, toprak reformuna karşıdırlar. Ve onlara yüzbinlerce camide, yüzbinlerce kere konuşsunlar diye bir takım sloganlar öğretilmiştir. Türkiyedeki camiler artık her Cuma birer siyaset meydanıdır.

Ve orada halka :

1) Bağımsızlık diye bir şey yoktur. Yalandır. Bağımsızlık sözü komünistlerin uydurdukları bir sözdür. Sırf bizi Amerikalılardan ayırıp Rusların kucağına atmak için uydurulmuştur. Yoksa hiç bir küçük millet bağımsız olarak yaşayamaz.

2) Türkiyede ahlâksızlık, sömürü almış yürümüştür. (Evet, sömürü.. Türkleri sömürenler Masonlar, Yahudiler, azınlıklardır. *Hem de Müslümanları...)* Amerikalılar, Türk asıllı zenginler Türkleri, Müslümanları hiç sömürürler mi ki.. Toprak reformu, eşitlik sözleri dine, insanlığa aykırıdır. Beş parmağın beşi de bir değildir. Allah her insanı ayrı ayrı yaratmıştır.

3) Mini etek, çıplak kadınlar hep komünistlerin eseridir.

4) Komünistler bütün Müslümanları keseceklerdir. Karılarını da alıp Rusyaya göndereceklerdir.

5) Komünistler ihtilâle hazırlanıyorlar. Ey Müslümanlar siz de hazırlanın..

6) Büyük cihada hazırlanın. Ey Müslü*manlar siz de hazırlanın. Gün gelecek bir* sabah, Endonezya'da olduğu gibi, komünistleri doğrayacaksınız.

7) Bu komünistler, TİP'liler, CHP'liler, askerler, Üniversitelilerdir, diyorlar. Bütün bunlar her gün gündelik gazetelerde yazılıyor. Yıllardan buyana, hükümetin maaşlı vaizları da bunu yüzlerce camide söylüyorlar. Dinci gazeteler her gün kan içinde çıkıyor. Her gün bir boğazlama başlığı, makalesi, haberi, fıkrasıyla. Ve AP iktidarı bunu destekliyor, organize ediyor, besliyor. Türkiye Endonezya değildir, bunu bilmiyor. Cami tahrikçiliği çok iktidarın, çok *insanın başını yemiştir bunu bilmiyor.* Ya da bu gayrimeşruya Anayasa dışı davranışlara sarılmaktan başka çaresi yok. Yok mu acaba? AP iktidarının hiç bir çaresi kalmadı mı? Kalmadı da denize mi düştü? AP iktidarının başını da başta TİP hastalığı, 141 ve 142 nci maddeler, bir de bu politika meydanı Camiler yiyecek. Ne diyelim yolları açık olsun..

Camiler çıkar yol değildir. Camiler kompradoru kurtaramaz. Türk halkının bağımsız isteğinin de önüne geçemez. Camileri istismarı AP'yi Türk tarihinin görmediği çok kötü durumlara düşürecektir. AP'nin tek kurtuluş çaresi, herkesten daha çok Anayasaya sıkı sıkıya sarılmasıdır. AP'nin tek kurtuluş yolu budur. Söyliye söyliye dilimize tüy bitti. Adamlar anlamıyorlar ki... Hiç anlamıyorlar.

Guevara'nın "Gerilla Günlüğü„ de toplatıldı

ERNESTO Che Guevara'nın Bolivya dağlarında çarpışırken günü gününe tuttuğu notları bir araya getiren **«GERİLLA GÜNLÜĞÜ»** isimli kitap, Cumhuriyet Savcılığı'nın talebiyle geçen hafta İstanbul Beşinci Sulh Ceza Mahkemesi tarafından toplatılmıştır.

Kitabı türkçeye çeviren arkadaşımız Hüseyin Güneş hakkında da, Türk Ceza Kanununun 142/1. maddesine göre **«komünizm propagandası»** yaptığı iddiasıyla dâva açılmıştır.

Gerilla Günlüğü, Ernesto Che Guevara'nın Bolivya'da Nacahuasu'ya varış tarihi olan 7 Kasım 1966'dan, Yuro Boğazı'ndaki çarpışmanın bir gün öncesi olan 7 Ekim 1967'ye kadar olan bütün notlarını kapsamaktadır. Kitapta, ayrıca, Fidel Castro'nun yazdığı önsöz de yer almaktadır.

Bilindiği gibi, Che'nin notları yakalandığı gün Barrientos Hükümeti'nin eline geçmiştir. 60 bin kelimenin yazıldığı bu kara kaplı tarihi not defteri Bolivya Genelkurmayı tarafından fotokopileri çıkartıldıktan sonra zırhlı bir vitrinde muhafaza altına alınmıştır. Çıkartılan fotokopilerden bir kısmı CIA'ya verilmiş ve böylece bu tarihi belge Amerikan Hükümeti'nin de eline geçmiştir.

Ancak, Barrientos Hükümeti'nde yer alan ve bir Castro'cu olduğunu uzun süre gizlemeğe muvaffak olan İçişleri Bakanı Arguedas, bu fotokopilerden birini Havana'ya ulaştırmıştır. Havana'da fotokopiler üzerinde çok titiz bir inceleme yapılmış, günlükte yer alan olaylar, halen hayatta olan Che'nin yoldaşlarından birinin notları ile karşılaştırılmış ve iki belgenin her noktada birbirinin aynı olduğu görülmüştür. Hayatta kalan diğer bazı çetecilerin tanıklığı da bu doğrulamada rol oynamıştır. Bu suretle, söz konusu fotokopilerin Che'nin günlüğüne ait olduğu kesinlikle anlaşılmıştır.

Che'nin çok güç okunan ufacık yazı tarzını çözmek son derece eziyetli bir çalışmayı gerektirmiştir. Bu çalışma, Che'nin hayat arkadaşı olan **Aleida March de Guevara**'nın da yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

«Gerilla Günlüğü» faşist İspanya'da dahi yayınlanmıştı

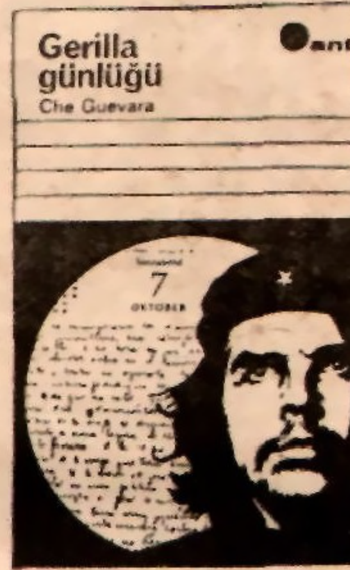
Barrientos, daha ilk günlerden itibaren Küba'nın elindeki fotokopilerin sahte olduğunu ileri sürmüş, Bolivya Genelkurmay'ının günlüğün yanı sıra, Bolivya'daki bütün gerilla savaşlarını da kapsayan bir kitabın hazırlıklarıyla meşgul olduğunu belirtmiştir. Bolivya Hükümeti, böylece, Gerilla Günlüğü'nü saptırılmış ve düzmece bir çerçeve içinde vermek, dünyayı aldatmak amacını gütmüştür. Ne var ki, Barrientos bu hesapları yaparken Küba Hükümeti geçen Mayıs ayında Gerilla Günlüğü'nü 250.000 adet bastırarak halka dağıtmıştır. Gerilla Günlüğü aynızamanda Fransa'da Maspero Yayınevi, İtalya'da Feltrinelli Yayınevi, Federal Almanya'da Trikont Verlag, Birleşik Amerika'da Ramparts Dergisi, Fransa'da İspanyolca olarak Rudeo İberico Yayınevi, Şili'de Punto Final Dergisi tarafından yayınlanmış, bunu diğer ülkelerdeki çeviri ve yayınlar izlemiştir. Gerilla Günlüğü, Türkiye'de de Küba yayınından iki ay sonra ANT YAYINLARI tarafından türkçe olarak basılmıştır. Bu arada, Che'nin günlüğü faşist İspanya'da dahi İspanyolca olarak yayınlanmıştır.

Faşist ülkeler de dahil olmak üzere dünyanın hemen her yerinde yayınlanan Gerilla Günlüğü ilk defadır ki düşünce, kanaat ve basın hürriyetlerinin anayasa teminatı altında bulunduğu Türkiye'de toplatılmaktadır. Gerilla Günlüğü'nün toplatılması için gerekli fetvayı gedikli bilirkişi Prof. Sahir Erman vermiştir.. Prof. Sahir Erman'ın verdiği bilirkişi raporlarının ne derece tutarlı olduğu ise, karşı sayfada yayınladığımız Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararında görülmektedir.

Öte yandan, Gerilla Günlüğü kitabı üzerine Vatan Gazetesi'nde Kökden imzasıyla yayınlanan yazıdan dolayı da Cumhuriyet Savcılığı Türk Ceza Kanunu'nun 142/1. maddesine göre dâva açmıştır.

Yeni yasaklamalar

Bu arada Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki bir takım sorumsuz sorumluların hazırlayıp bakanlar kuruluna verdiği liste üzerine bu kurulun hiçbir üyesince incelenmeden onaylanıp Resmi Gazete'de yayınlanan «yasak yayınlar» listesine altı kitap daha eklenmiştir. İngiltere, Fransa, Holanda ve Suriye'de yayınlanıp Türkiye'de yasaklanmış olan kitaplar şunlardır: Diyalektik Materyalizm, Cilt 2-3 (Maurice Conforth), Democrasy and Class Struggle (John Gollan), The Case for Socialism in the Sixties (John Gollan), Suva Lenin, Mao Tse Tung, Ho Chi Minh Gifara (Ömer Ebu El-Nasır), Nordwind (Hemreş Reşo) ve Kürdistan ou la Mort (Renes Mauries).

GERİLLA GÜNLÜĞÜ
— Yasaklanan kitap —

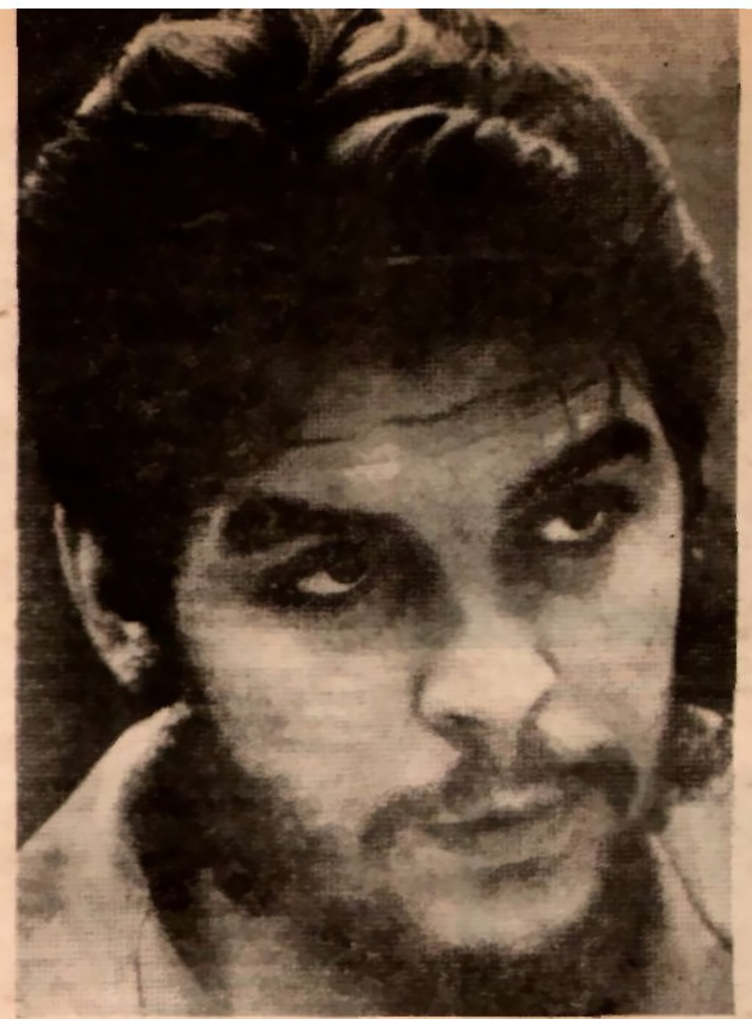
ANT'ın dâvaları

Ant mensupları hakkındaki davaların duruşmaları devam ederken Cumhuriyet Savcılığı yeni yeni dosyalar hazırlamakta ve hemen her hafta yeni bir soruşturma yada dâva açmaktadır.

Arkadaşımız Yaşar Kemal geçen hafta İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde **«Ekmek Yediği Sofraya Bıçak Sokanlar»** başlıklı yazısından dolayı TCK'nun 312. maddesine göre **«sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete teşvik ettiği»** iddiasıyla 1,5 yıla kadar hapis talebiyle yargılanmıştır. O zamanki sorumlu müdürümüz Yaşar Uçar'ın da sanık olduğu duruşma, avukatımız Müşür Kaya Canpolat'ın savunmasından sonra 9 Ekim günü karar verilmek üzere tehir edilmiştir.

Arkadaşımız Fethi Naci de, Sovyet İhtilali'nin 50. yıldönümü dolayısıyla yazdığı yazıda **Atatürk'ün Sovyet dostluğunu öven konuşmasını iktibas ettiği** için geçen hafta 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Yaşar Uçar ile birlikte yargılanmıştır. Yaşar Uçar'ın sorgusu yapıldıktan sonra dosya mütalâasını bildirmesi için savcılığa iade edilmiştir.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın 30 Ağustos dolayısıyla yayınladığı mesaj üzerine yazdığı «Kolluk Rejimi Fetvası» başlıklı yazı üzerine Cumhuriyet Savcılığı Doğan Özgüden ve sorumlu müdürümüz Alpay Kabacalı hakkında yeni bir soruşturma açmıştır.

ANILARI YASAKLANAN CHE GUEVARA
— Faşist İspanya'da serbest, Türkiye'de yasak... —

HÜSEYİN GÜNEŞ
— Suçu: Che'yi tercüme

Kitap toplatma ve tutuklamalar...

ANAYASANIN fikir ve kanaat hürriyetini garanti altına alan kesin hükümlerine rağmen hâlâ iktidarın emirlerine göre hareket etmek durumunda olan bir takım savcılar, 100 - 150 lira ücretle istenilen raporu vermeyi meslekî ve kişisel haysiyetlerine sığdırabilen bir takım gedikli bilirkişilerden sağladıkları raporlarla sulh mahkemelerinden tevkif yada toplatma kararı alabilmektedirler.

Bu çeşit tevkiflerle aylarca, yıllarca hapishanelerde çürüyen aydınlar, uzun süren yargılamanın sonuçlarını bekleyerek mahkeme koridorlarında süründürülen yazarlar, çevirıciler, yayıncılar, hattâ Mehmet Ali Ermiş gibi kalp sektesinden ölüme sürüklenenler...

Bütün bunlar, Anayasaya açıkça aykırı olan bir baskı yönteminden başka nedir? 20. maddesi ile fikir ve kanaat hürriyetini getiren Anayasa, bu hürriyetin gereği olarak, 22/V - 24. maddelerinde gazete, dergi, kitap ve broşürlerin toplatılmasının «bu tedbirlerin uygulanacağı kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde ve ancak hakim kararıyla» olabileceğini belirtmiştir. Oysa hâlâ önleyici zabıta tedbiri niteliğindeki bu tedbirlerin uygulanmasını gösteren bir kanun yoktur. (Basın Kanunu özel bir kanun sayılsa bile bu çeşit hükümleri kapsamamaktadır.) Öte yandan, toplatma, kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde söz konusu olabilecektir ki, Anayasa'nın esprisi bunların fikir suçu değil, basın yoluyla işlenebilecek birtakım âdi suçlar olmasını gerektirir.

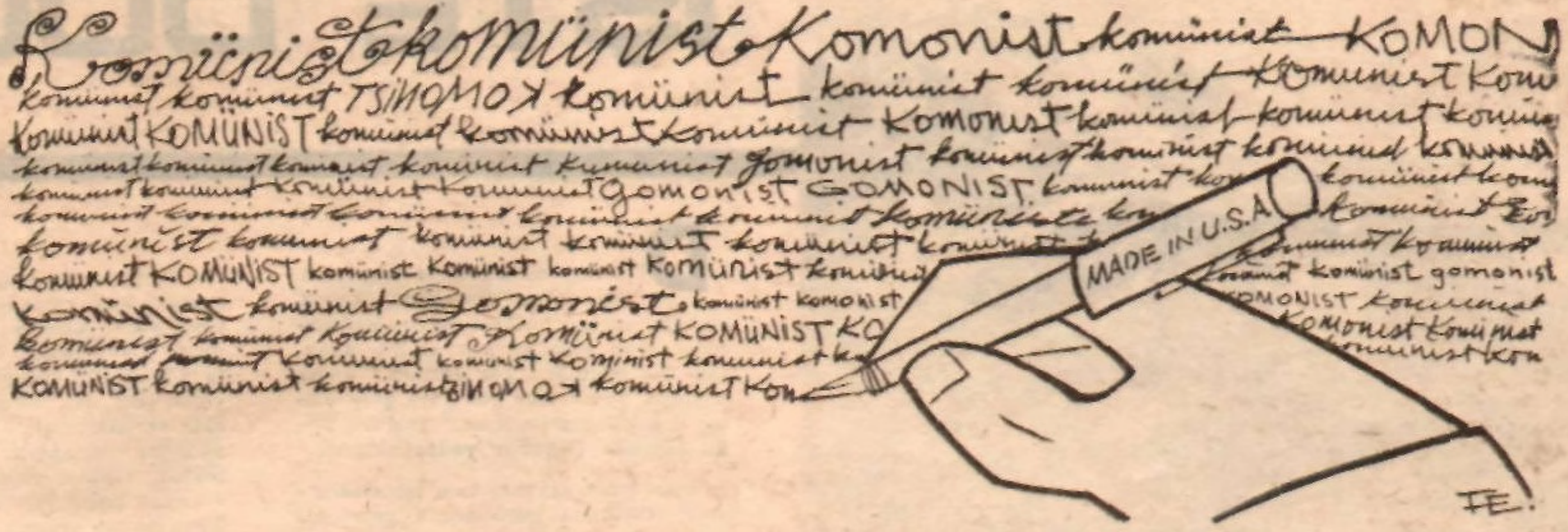
Savcıların gayretkeşlikleri ve Anayasaya açıkça aykırı olan bu uygulama, bağımsız yargıçlarımızı baskı altına almaya elbette yetmemekte ve açılan dâvaların pek çoğu beraatla sonuçlanmaktadır. Karşı sayfadaki Ali Faik Cihan'ın «Sosyalist Türkiye» dâvası ile ilgili Yargıtay kararı hem iflas eden baskılara ve gayretkeşliklere, hem de gerek mahkemelere, gerekse konu ile ilgilenen hukukçulara güzel bir örne kolmaktadır. Savcıların talebi üzerine, hiçbir incelemeye girişmeksizin, hemen tevkif yada toplatma kararı veren birtakım sulh ceza yargıçlarının da bundan böyle Yargıtay'ın anlayışına uygun hareket etmelerini beklemek hakkımızdır.

Artık hiçbir özgür ülke, hiçbir demokratik anayasa, hiçbir demokratik yasa, «fikir suçu» diye bir suç kabul etmemektedir. Fikirlere fikirlerle, kitaplara kitaplarla çıkılmaktadır. Söz söyleyen, fikir yazısı yazan yada çeviren, fikir kavgası yapan, kitap basan hiçbir kimse «fikirlerden» dolayı sorumlu tutulmamalıdır. Asıl suçlular, yıllarca hapishanelerde yatan Nâzım Hikmet, Orhan Kemal, Şadi Alkılıç ve daha niceleri değil, onları tevkif ettirenler; Babeuf, Sartre gibi ünlü yazarlar için rapor veren bilirkişiler ile bu yazarları mahkûm ettirmeye çalışanlardır.

Bugün olmasa bile yarın, mutlaka hesap sorulacaktır asıl suçlulardan!

Alpay KABACALI

Ferruh Doğan

KALEM-İ MAHSUS

Yargıtayın "Sosyalist Türkiye„yi beraat ettiren kararı :

"DİRENME SUÇ DEĞİLDİR !„

Yargıç Ali Faik Cihan'ın yazdığı «Sosyalist Türkiye» adlı kitap üç yıl önce toplatılmış ve yazarı hakkında «komünizm propagandası yaptığı» gerekçesiyle dâva açılmıştı. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 3 Haziran'da verdiği tarihî kararla Cihan'ın suçsuzluğu anlaşılmış ve kitap toplatma kararındaki haksızlık meydana çıkmıştır.

YARGITAY Ceza Genel Kurulu'nun kararına göre, Ali Faik Cihan'ın kitabı hakkında ilk önce gedikli fetvacılardan Prof. Sahir Erman bir rapor vermiş ve bu kitapta komünizm propagandası yapıldığını, emekçi sınıfının hukuk dışı yollarla tahakkümünü kurmak yollarının gösterildiğini ileri sürmüş ve savcılık da bu rapora dayanarak dâva açmıştır.

Duruşma sırasında kitap üç kişilik bilirkişi kuruluna incelettirilmiş, Prof. Ragıp Sarıca ve Prof. Macit Gökberk, Erman'ın iddialarını çürüterek kitapta suç olmadığını bildirmişlerdir. Üçüncü bilirkişi Prof. Ömer Celal Sarç ise «eserin sosyalizmin hududunu aştığı» kanaatinde olduğuna dair mütalâa vermiştir.

Birbiriyle çelişen bu bilirkişi raporları karşısında Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu bilirkişi raporlarının bir yana bırakılarak kitabın kanun hükümlerinin unsurlarına göre incelenmesini yeterli görmüştür.

BU inceleme sonunda genel Kurulun verdiği kararın ilgi çekici kısımları şöyledir :

«Büyük toprak sahiplerinin o topraklar üzerinde çalışan köylüleri, maden ocakları sahiplerinin maden işçileriyle halkı sömürdüklerini ve bu yoldan enerji kaynaklarını ellerinde tutanların haksız, büyük kârlar sağladıklarını öne sürmeyi (emekçi sınıfının ihtilâl ile iktidarı ele alarak sermaye ve büyük toprak sahiplerini ortadan kaldırması veya, bir sınıf üzerinde tahakkümünü sağlaması) anlamlarında ters bir yoruma tâbi tutarak 142. maddenin birinci fıkrası hükmüne sokmağa çalışmanın, hem sözü edilen kanun hükmüne, hem yazının açık ifade tarzına, hem de ceza hukukunun ilkelerine aykırı düştüğü mütalâasına varılmıştır.»

«141 - 142. maddelerin en son 5844 sayılı kanunla yapılan değişikliğe ait BMM'deki konuşma sırasında komisyon başkanı tarafından yapılan açıklamada bu maddelerdeki sosyal sınıf deyimi ile burjuva ve proletarya sınıflarının kastedildiği açıkça belirtilmiştir. Burada, kanunlarda geçen zümre deyiminin sosyal sınıf'tan ayrı bir kavram olduğuna işaret etmek gerekmektedir. Zümre tâbiri, sosyal sınıfı değil, mesleki grupları anlamını ihtiva etmektedir : Müteahhitler, ithalatçılar, avukatlar, mühendisler v.s.... TCK'nunun 141 ve 142. maddelerindeki sosyal sınıf tâbiriyle zümreler bu maddelerin şümûlü dışında bırakılmıştır.»

....

DÂVA konusu kitapta komünizm propagandası yapıldığı görüşünde olan bilirkişi Prof. Sahir Erman'ın buna gösterdiği gerekçelerden biri de «kitabın Karl Marx'ın uslûp ve edasını taşımakta olduğu» iddiasıdır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise, kararında gedikli bilirkişinin bu fetvasını şöyle çürütmüştür :

«Karl Marx'ın türkçeye çevrilmiş, kitapçılarda satılmakta olan kitabının birinci cildinin her beş kitabı da uslûp ve eda bakımından tetkik edildikte, bunlarla dâva konusu kitabın uslûp ve edası arasında bir benzerlik bulmak mümkün olmadığı gibi, bir kimsenin uslûp ve edasının Karl Marx'ın uslûp ve edasına benzediği iddia ve gerekçesiyle komünizm suçundan mahkûm edilmesi gerektiğini ileri sürmenin ne ceza hukukunun prensipleri, ne TCK'nun 141 - 142. maddelerinin açık hükümleri, ne de TCK'nun birinci maddesinde yer alan «kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez» kaidesiyle bağdaştırılması imkân olmadığını izaha dahi lüzum görülmemiştir.

Kitabın 16. sayfasındaki (Türkiye'de işçi birleşip güçlenebilir, toplumculuk bu birliğin nüvesinden gelişebilir. Ortak çıkarlarını görüp birleşen işçilerin bir siyasi parti haline geldikleri gün toplumculuğun büyük adımı atılmış olur) sözleri de Karl Marx'ın komünist beyannamesine benzetilerek kitapta komünizm propagandası bulunduğu ileri sürülmüştür.

GEREK yukarıya aktarılan cümleye ve gerek kitabın heyeti umumiyesinin ifade ettiği manaya göre, yazarın sömürüldüğünü iddia ettiği işçilerin siyasi bir parti kurup bu yoldan haklarını ve menfaatlerini korumalarını tavsiye etmesinde 142. maddeyi ihlal eden bir taraf görülmemiştir.

Siyasi Partiler Kanunu'nunda bazı istisnalar dışında, siyasi parti kurulması serbest bırakılmıştır. Kitapta ise, işçi menfaatlerinin kanun hükümleri dairesinde ve meşru yollardan korunması savunulmuş, cebir ve şiddet yoluna başvurulması açıkça reddedilmiş, işçi sınıfının burjuva sınıfını ortadan kaldırması veya ona tahakküm etmesi değil, bütün vatandaşların özgür iradelerine yer verilmesi ileri sürülmüş olmasına göre, Kitaptan alınan yukarıdaki cümlenin Karl Marx'ın komünist beyannamesine benzediği iddiası varit ve kabule şayan bulunmamıştır.

Gerçi kitabın 168 - 172. sahifelerinde (Direnme Hakkı) diye bir bölüm mevcut olduğu görülmüştür. Bu bölümde (Gerçekten Türkiye Devletinin toplumcu kudreti anayasada yazılı bulunmaktadır. Anayasaya göre hiçbir zümreye yada kişiye ayrıcalık tanınmayacağı, herkesin çalışma ve gelişme hakkına sahip olduğu, çalışanların sendika kurabilecekleri, işçilerin grev yapabilecekleri, aynı anayasada yazılıdır, Toplanma, dernek kurma, fikirleri yazıp söyleme ve yayma hakları güvenlik altına alınmış bulunmaktadır. Anayasadan yararlanma ayrıcalığı da kimseye tanınmamıştır. Yurttaşların hepsi, anayasanın güvenliğinden yararlanacaktır) diye yazıldıktan ve bu surette komünizme karşı olan anayasa hükümleri övülüp benimsendikten sonra :

— Siyasi otorite bu haklara riayet etmezse,

— Yasalarla, kararnamelerle malları belirli kişilere ve zümrelere ithal ettirip on liralık malı 50 liraya köylüye sattırırsa,

— Yine belli kişi ve zümrelere ithalat permisini vererek yüz lira değerindeki malı köylüden on liraya aldırırsa,

— On milyarlık bir yatırımın ikibuçuk milyarını yüzde yirmibeş kâr adı altında müteahhitlere verirse,

— Anayasa Mahkemesi susar ve diğer mahkemeler susar, görevlerini yapmazlarsa,

— Toplumcu dernekler ve sendikalar eli sopalı kalabalıklar tarafından basılıp da polisler müdahale etmez ve bu zorbalar ellerini kollarını kavuşturup oturuılarsa,

— Sınıfçı eğitimi protesto eden öğretmenler sendikasının elebaşıları cezaya çarptırılırsa,

— İşçi, memur ve öğretmenler bir gün anayasayı ileri sürüp bu tutumları tanımadıklarını ilan ederlerse,

— Toplumcu basın veya yazarlar baskı altında tutulursa,

— Emekçi ve emekçiyi temsil eden siyasi partiler kapatılırsa,

— Toprak reformu savsaklanırsa,

— Eğer anayasaya aykırı yasalar var da emekçi sınıfı baskı altında tutmak için kaldırılmıyorsa,

Halkın da direnme hakkı olduğu ileri sürülmüştür.

BU direnme hakkının nasıl kullanılacağı yine kitapta açıklanmaktadır. Direnme hakkının kullanılmasında şiddet kullanılmaması ve ancak ahlâk ve yasa dışı kuvvetleri yorup yıpratmak suretiyle olacağı beyan edilmiştir.

Kitabın bu bölümünde, özel olarak, anayasanın tam ve kâmil bir şekilde uygulanmasını, anayasanın dışına çıkılarak yukarda yazılı davranışlarda bulunulması halinde (anayasanın başlangıcındaki anayasa dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybeden bir iktidara karşı Türk milletinin direnme hakkı mevcut olduğunu beyan eden kısmına paralel olarak) ve şiddet yoluna gidilmeksizin bir nevi direnmeden bahsedilmiştir. 142. maddenin 1 numaralı bendindeki suç unsurlarının burada da mevcut olmadığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇ : Dâva konusu SOSYALİST TÜRKİYE adlı kitapta, yukarıda gerekçeleriyle açıklandığı üzere, 1961 anayasa rejimi savunulmuş, hiçbir sınıf ve zümreye imtiyaz tanınmaması gerektiği, herkesin çalışması ve emeğinden yararlanması, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunarak bir kısım aracıların emek sarfetmeksizin bunların sırtından zengin olmalarına meydan verilmemesi, işçi sınıfının da hak ve menfaatlerinin korunması ve bunların da serbest ve hür seçimle meşru yollardan parlamentoya girmeleri, şiddet ve tahakküm yollarından kaçınılması öne sürülmüş, bütün bu düşüncelerin ve ileri sürülen tedbirlerin TCK.nun 142. maddesinin 1 sayılı bendinde yazılı suç unsurlarını kapsamadığı ve Birinci Ceza Dairesi'nin BOZMA kararının kanun ve hukuk esaslarına uygun olduğu sonucuna varılmış olduğundan, C. Başsavcılığı'nın yerinde olmayan itirazlarının REDDİNE 3.6.1968 gününde ÇOĞUNLUKLA KARAR VERİLDİ.»

İŞTE DOĞU,

Doğuda çulsuz yaşayıp kefensiz ölenler!

DIŞLER dökülmüştür sıka sıka. Damağ eti olmuştur kemik, ekmeği ezemez. Karın ağrır, sancılanır, soğuk yakalamıştır çıplak ayaktan. Bel bükülür, göz görmez, kulak duymaz, haydi yine göz göre göre ölüme doğru hızla ilerleme... Doğulu, Doğu köylüsü, Doğunun yalınayakları!.

Bir çift ayakkabı tam bir sene giyilir. Köylünün gücü ancak yeter bir senede 15 lirayı ayakkabıya vermeye. Sabahleyin işe giderken, köyü çıktıktan sonra alır ayakkabısını eline ve gittiği yerde kor bir meşenin gölgesine. Akşam dönüşte alır eline köye girinceye kadar... Orak sallar diken içinde, çapa sallar azgın meşelere, ama yine yalınayak... Diken batar, taş yırtar, akar kan ve alır basar toprağı. Yine başlar ter damlamaya şıpır şıpır karışır toprağa kaybolur.

Çocukların yüzde doksanı yazı ayakkabısız geçirir. Yani hep yalnayak, ne evde giyer, ne dağda ne de taşta. Patır patır koşuşurlar. Daha körpedir ayakları dayanmaz pıtırak dikenlerine ama ne çare, yok... Yok... Köyde çocuk da çeker babası gibi doğuştan. Göbeği tarlada taşla kesilir. Sarılır eski paçavralara bırakılır kendi haline. Artık ne kadar yaşayabilirse...

Ayakkabı elinde, sicimi belinde

Yaşlı bir köylü anası elini arkaya bağlamış, yırtık bir ayakkabı elinde aheste aheste çakıllı yollarda ilerliyordu. Belinde de bir sicim bağlıydı. Yetiştim, beraberce yürümeye başladık. Böyle nereye gittiğini sorunca,

«— Oduna gidiyorum,» diye cevap verdi, **«Birkaç çalı çırpı toplarsam bağam götürebilecem mi? Gideceğim yer de uzak, dey güneylere doğru açılacam.»**

Yüzündeki kırışıklar iri iri idi. Avurtlar boşalmış, gözler âdeta yuvasında kaybolmuştu. Burnunun önünden sarı sarı tüyler, 18 yaşındaki bir gencin bıyığı kadar olmuştu nerdeyse. Başındaki kırk yamalıktan yapılı baş örtüsü sanki kurşun yağmurundan çıkmıştı. Delik delikti... Şöyle bir bakışta 3-5 senelik olduğu hemen anlaşılıyordu. Bir ara, birden bire düşer gibi oldu ve: **«Of... of... Vay ölüm»** diyerek ayağının parmağını taşa vurduğunu söyledi. Hemen yolun kenarına oturdu ve ayak parmağını ovalamaya başladı. Tırnakla et arasına simsiyah kan birikmişti. **«Ağ yavrum görisin işte bizim çektiğimizi... İrezillikten başka birşey del... Bir guru ekmek yiyorsağ, işte böyle canımızı kanımızı vererekten yeyük»** diye dertli dertli konuşmaya ve yaşaran gözlerini başörtüsünün ucuyla silmeye başladı.

Ana niye ayakkabını giymiyorsun diyecek oldumsa da hemen öfkeli öfkeli, o doğuya has mert bir tavırla cevabını yapıştırdı:

«Nasıl giyem? Biz, zaten devamlı ayakkabı giyecek olsak arkamızda da odun çekmezük. Baksana her yamamız bir dağda galiy oğul. Nedek bi sefer dünyaya gelmişiz».

Her halde sızısı biraz dinmiş olacak ki, **«Atalarımızın bir sözü vardır: Avcı avında yolcu yolunda gerekmiş»** diyerek topallıya topallıya yürümeye başladı. Çilenin ağartmış olduğu saçları başörtünün altından dışarı taşmış, esen hafif rüzgârla uçuşup duruyordu. Yine ayakkabı elinde, sicimi belinde idi... Yöneldi güneylere doğru doğulu ak saçlı ana... Çünkü kışın soğuktan donmamak için odun lâzımdı. Doğuluya o da çok görülemezdi ya...

Çalı çırpı, o da olmazsa tezek vardı...

Köyde kışın çarık giyilir. Bir ev erkeğinin mutlaka bir çarığıyla bir kıl çorabı bulunur. Kışın yükünü de çarıklar çeker. Bu çarıkları da köylüler kendileri diker ve kış girmeden hazırlarlar. Kışın da yine su içindedir o yazın sıcakta kavrulan ayaklar. Çarığın her yanından kar suları ayağa geçer. İşte bu yüzden köylülerin yüzde doksanının bacağı romatizmalı ve ayak parmaklarının uçları üşüktür. Hattâ bazı de-

Doğu insanı, iktidarların kayıtsızlığı yanında bir de hırçın tabiat şartlarına karşı mücadele etmek zorundadır (üstte)... Bu zorlu hayatın yarattığı mücadeleci karakter doğulunun çehresinde ve bakışlarında ifadesini bulmaktadır (altta)..

SÜLEYMAN BEY

Röportaj :
Metin GUR

… kışlarda ayağı donanlara da sık sık rastlanır.

Köylü ayakkabıya olduğu gibi diğer giyimlerin hiç birine de sahip değildir. O karda kışta, o da varsa eski ceketten başka birşey giyemez. Her evde bir tane kaput ya bulunur, ya bulunmaz. Onu da dağa kim gider ve onu kim kürümeye çıkarsa o giyer.

Ya şalvar?

Bir kıl şalvar bir seneden fazla giyilir. Yırtıldıkça yamanır ve öyle olur ki kurşun gibi yerinden kaldıramazsınız. Hiçbir köylü daha hayatında yeni elbisenin yüzünü görmüş değildir. Eski çul parçalarının içinde geçer koskoca bir ömür.

Gurbette adamı olanlar bekler ki kendilerine bir şeyler göndersinler. Yani o hergün hayalini gördükleri elbiselerden. «Onların eskisi, bizim yenimiz», derler... Yani gurbetten gönderilecek çok çok eski elbiseyi bile onlar baştacı ederler. Çünkü yok, imkânı kesik. Ne yapsın çul şalvar bacakların etini bile yer...

Köylü bazan cenazesine saracak kefeni dahi bulamaz ve ne bulursa onu sarar. Yada kazadaki manifaturacıya bir tanınmış kefil bulabilirse alır ve parasını peyderpey öder. Şayet ödeyemeyecek durumda ise o zaman da yerine buğday yada benzeri şeylerden verir. Ama tabii bunu verirken de o borç sahibine boynu eğri olduğu için piyasadaki fiyata göre değil de, borç sahibinin koyduğu değere göredir. Yani tüccarın vicdanına kalmış birşeydir. Canının istediği gibi... Bu konuda da konuştuğum hayli ihtiyar Mehmet dayı bastonuna dayana dayana oturdu taştan merdivenin üstüne: **«Diyeceklerim çok, yaşlı olduğum için çok gördüm, çok acı şeyler geçirdim. İyi kulak ver şu sözlerimi»** diyerek başındaki eski kasketi çıkarıp dizine koyduktan sonra anlatmaya başladı:

«— Bundan on sene önce bizim rahmetli garı tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak ölmüştü. Derdinin ne olduğunu da bilmedik. Çünkü doktor falan görmedi. Zaten yalnız, biz ismini gurbetten gelenlerden duymuşuzdur doktorun. Yoksa kendisini daha görmüş değiliz. Neyse döneyim anlatacağıma gine: Ölmüştü benim rahmetli garı, çoluk-çocuk başında şivan kurmuş ağlıyorlardı. Ben yana yakıla kefen aramaya başladım amma bulmak mümkün mü? Artık cenazemi unuttum kefen derdine düştüm. Tam iki gün cenaze öyle gibi yerde, yerde kaldı. Üç yetim başında, hepsinin de yaşları daha küçük yani tüysüz kuş yavrusu gibiydiler. Ağlayıp sızlıyorlardı analarına. Allah selametler versin, benim bu perişan halimi gören komşunun biri sağdan soldan uydurduğu birkaç metre kaput bezini getürdi de sarıp sarmalayıp defnettik. Ya... İşte böyle bu acı hatırayı hiç unutmam. Neydek bizi ancak seçim zamanları görecekleri geliy ağaların... Ondan sonra 4 sene semtimize uğrumuzlar. Bizim bu çektiklerimizi bunların biri bilmez.»

Doğulunun hepsinin, yani yeni doğduğundan, ölüm döşeğinde yatanına kadar içi yanıktı... Düşen köz öyle yakıyordu ki...

Başlıca yemek : Bulgur pilavı

Köyde en fazla tüketilen yiyecek bulgur pilavı ile ekşi ayrandır. Zaten bunlardan başka da neyi var ki köyün.

Köylünün her tarafı kupkurudur. Avurt kemikleri çıkmış, boyunlar çöp gibi incelmiş, gözlerde fer diye bir şey kalmamış, dört metre ilerideki hedefi dahi seçemez. Dizler dermansızdır... Yürür, yürür; ama işte öylesine...

Dağda çoktur yabani ağaçlar, ama bunlardan faydalanılmaz. Yalnız bazı zehirsiz otlar vardır ki, bunları yer köylü. Örneğin: (Yemlik, Bırçalık, Ebegümeci, yarpuz) gibi. Bazı zehirlenmelere de rastlanır. O zaman yoğurda, süte baş vurulur. Bunlar zehiri kesti kesti, kesmezse o da kadere... Durum nasıl gelişirse öyle olur. Ya ölür, ya kalır. Kimin umurunda. **«Eceli yetti» derler.**

Mecburdur köylü bir gün pişirdiği bazlama ekmeğini bir hafta müddetle ıslatıp yemeye. Ne yapsın evin direği ekmektir. Yanına da beri benzer bir şeylerden bulup da katık yaparsa boğazını onunla ıslatır ve kepekli ekmeğin yeyimini daha da artırır. Onu da bulan yer. Ya bulamıyanlar? Döşürür, bir dilim ekmek uğruna kapı çalar dost düşman demeden... Açlık bu dinler mi? İstetir kanlı düşmanından bile. Ama ne çare yine tok acın halinden anlamaz. Çünkü devir onların, ferman onlardan gelme.

Hepsi eridi..

Ne diyordu, benim bağrı yanık, göğsü açık, pala bıyıklı, 4 çocuğu olan köylü gencim:

«— Gardaş, ne diyem etimiz eridi, çemiğimiz eridi. Senede bir kilo şeker alır da ağzımızı tatlılardık, ona zam geldi. Dağdan odun çekmek için sicim kullanırız, o da üstüne koydu. Güzden güze 2 metre bir şeyler alır da oğlanların sırtlarını örterdim, o da zam aldı. Ne diyem? ondan sonra da büyük şehirlerde derlermiş ki (Memleketin Doğusu batısı yok). Bunu diyenler gelsin de bizi görsünler. Acaba bizim yaşadığımız hayatı bir gün yaşasalar yine böyle mi söylerler bunlar?. O şehürlüler iki gün bizde misafir olsalar da bizim ne yedüğümüzü bir görseler: (mutlağa bunlar ısıtmalı da perhüz yapıy) derler. Ölmüşüz de ağlayanımız yoğ bizim... Babam Yoğ... Buraları gazetelere verek de derdimizi duyurağ deyük, basmazlar deyiler.»

Sabah uykudan gözünü açan her köylü ne bulursa hemen yer. Yani akşamdan sabaha artan yemeği, bir tas ayranın içine doğrıyacak kurumuş ekmeği yada domatesle bir baş acı soğanı. Artık ne bulursa, bulamazsa aç da gidebilir işe. Bakın, bir atasözü gibi, kullanırlar şu sözü: **«12 ayın yalnız 4 ayında köylünün karnı doyarmış».** Bu dört ay da yazın sebzelerin bol olduğu zamanlar ve bir de harman sonları.

Mevsimine göre dağdaki işini görmeye giden köylü boğçasına iki ekmekle bir dilim peynir yada ayran süzmesi çökelik koyarak beline bağlar ve hemen yola koyulur. Genellikle uzaklarda olan çalışma yerlerine gidinceye kadar bir hayli yorulur ve karnı da zil çalmaya başlar. O yorgunluk ve açlığa yine boyun eğmez, kazmasını, baltasını, küreğini yani işine göre her ne hacet lazımsa kaptığı gibi mücadeleye başlar. Boğçasındaki ekmeğini ancak öğle vakti açar, çünkü daha önce açarsa öğle aç kalır. Çalışır son gücünü verir. Kan, ter ve toprak birbirine karışıp olur çamur. Akşam olur, üfleye tüfleye **tutar evin yolunu, yine bulgur pilavı, ekmek.. Ve ondan sonra da** içi çaputla dolu şiltenin üstüne uzanır. Ahır hemen yanındadır; oradan tezek kokuları gelir. Ama dinlemez uyku kokuyu falan, uyur mışıl mışıl, yorgunluk ve sabahleyin 4'de kalkma var ya...

DOĞULU KADIN VE YAVRUSU
— Ana sırtında sefalete alışıyor —

Ya temizlik?

Köyde temizliğin T harfine rastlamak, mümkün değildir. Zaten bu bölge insanı tesadüfen doğar, tesadüfen büyür ve bilmiyerek ölür. Aşağıda söyliyeceklerimle bunun aksini düşünmek mümkün olmayacaktır. Hiç görülen köy kılavuz ister mi?

Üç-beş ev hariç geriye kalan bütün evlerin tuvaleti yoktur. Bu ihtiyacını def edecek köylü ya köyün dışına çıkar, yada ahırda gübrenin üstüne oturur ve sonradan üstünü gübreyle kapatır. Yaz kış bu hep böyledir.

Çamaşır 15 günde yada ayda bir yıkanır. Bazan işlerin sıklığı yüzünden ayı bile aştığı görülür. Çamaşırı sık yıkıyamamanın bir sebebi de sabundur. Bir kalıp yeşil sabun üç-dört çamaşır kullanılır. Sabunun biteceği korkusu hiç bir zaman hatırdan çıkmaz. Gurbetten gelenlerin köylüye en makbul hediyesi sabundur. Sabun yemekten önce ve sonra el yıkamalarda kullanılmadığı gibi umumi yıkanmalarda bile pek ender kullanılır. Kadınlar başlarını yıkadıkları zaman (Kil) adında bir toprakla kirlerini temizlemeye çalışırlar.

Ben küçükken köyümüzdeki ilkokula gittiğimiz zaman, meşe kömürü ve tuzu karıştırır döver, ondan sonra da parmaklarımızla sürterek temizlemeye çalışırdık. Tabii ağzımız kan çanağı gibi olurdu. Bir babaya: **«şimdi yine çocuklar aynı şeyi mi yapıyorlar?»** diye sorduğum zaman: **«aynı yavrum aynı, bizim şimdiye kadar neyimiz değişti ki o da değişsin. Eski hamam eski tas»** diye cevap verdi.

Meyveler hiç yıkanmaz, daldan koptuğu gibi yenir. **Yani köylünün** eline yenecek ne geçerse, ister dağda olsun, ister evde toprakların içinde olsun pisliğine temizliğine bakmadan ağıza götürürler. Karın tokluğunun özlenimliğini çeken her köylü bunların kendilerine zarar getireceğini hiç düşünmeden **«ah her şeyi doya doya bir yiyebilsek»** der. Öyle ya, aç insan toklar gibi zararını ziyanını düşünebilir mi?

Anlatır köyün ihtiyar ileri gelenleri: **«Bir ara çevre köylerde kıtlık oldu, vallahi altımızdaki yatağa ve kaşıklıklarımızdaki kaşığa kadar satıp, o zaman bazı gözü açık zenginler ekmek yaptırırlar, biz de onlardan alır yerdik. Ekmek bulamıyanlar da, ot tohumlarını pişirir, pekmez yapılırken tutlardan çıkan (Şivi) yani posasını top top yapar güneşte kurutur ve beygirlerin tersliğinden çıkan arpa kırıntılarını seçer yerlerdi. 10 kilo bakıra bir ekmek verirlerdi. Bazı geceler aç olduğumuz için sabaha kadar gözümüze uyku nedir girmezdi. O senelerde doğan çocukların hemen hemen üçte ikisi öldü, ölmeyenler de sakat kaldı. Bunlar ve bunlardan başka daha neler gördük neler ve daha da görüp çekeceğimizden başka»** derler.

Etin yüzünü senede yada altı ayda ancak görürler. O da davar-sığır saklayanlar içindir bu söz. Bunu saklamaya da kudreti olmayanlar çoktur. İşte bunlar da Kurban bayramından, Kurban bayramına et yerler belki.

14 tane kara keçi sakladığını söyliyen bir köylüye: **«Bunların etini de yiyebiliyor musunuz?»** diye sordum.

«— İşte onu yiyemeyiz, dedi. Çünkü herbir dert bir yerde nasıl kesek de yiyek? Çoban parasını bile nasıl ödeyeceğimi, hergün kara kara düşünüyorum. Soyğaların ağı poğunu ödemiy.»

Gelecek Hafta
Keban'da 22 çocuklu işçi

TİP Pendik Belediye Meclisi Üyesi Niyazi Volkan, İl Genel Meclisi Üyesi Ali İfe, TİP Kadıköy İlçe Başkanı İsmail Öztürk emekçilerin dertlerini tesbit ediyorlar..

TİP'in emekçi meclis üyeleri halk hizmetinde

«54 senedir doğma büyüme Hasan Paşa'lıyım beyim ben. Elimize geçen 550 lira aylık. 150 lirası kiraya, Artık gerisini var sen düşün. Derdimiz olmaz olur mu? Dolu. Daha ne söyleyim sana. Hepimizin durumu aşağı yukarı bu. Çocuk 25 kuruş harçlık ister okula giderken. Bir de tokat yer bizden. Haydi okula. O çocuktan ne hayır beklersin... Mahalli dertler mi? Haydi yürüyün bizim sokağa gidelim de görün. Biz mi? İkbaliye, Kuyulu sokakta oturuyoruz.»

Kadıköy'de, Hasan Paşa mahallesinde, Ali Ekber'in kahvesinde Türkiye İşçi Partisi Pendik Belediye Meclisi üyesi Niyazi Volkan, İl Genel Meclisi üyesi Ali Efe, Kadıköy İlçesi Başkanı İsmail Öztürk ve diğer yöneticilerle üyeler halkın dertlerini dinliyor. Bu dertler ilgili meclislere götürülecek. Ya hal çaresi bulunacak, ya da çare bulunmasını engelleyenler halka açıklanacak.

«Yok, yok... Buranın asıl adı Kuyulu sokak çıkmazıdır. Çöplerimizi işte şu dereye dökeriz. Yazın kurur, yağmur yağınca da taşar. Lağımlar da oraya akar. Bizim çocuklar bu çöplükten çıkmazlar. Resim mi çekecekler... Hadi, oğlum Hasan, koş senin de resmin çıksın.»

«Bu dere, bizim çıkmaz sokaktan başlar, Gazhane fabrikasının önünde biter. Bütün dere böyle çöp içindedir ve de lağımlar akar buraya. Ondan sonra çocuklarımızı felç hastalığına karşı koruyun diye radyoya ilân verirler.»

«Bizim iki derdimiz var su ve yol. Çocuğumuz hastalanır, kaza olur. Yollar bozuk olduğundan buraya otomobil girmez. Ya da çok para isterler. O yüzden başımıza geleni sormayın.»

Çöplerin atıldığı, lâğımların aktığı sokaklarda yaşayanlardan bir grup...

«Ancak büyük bir yangın olacak da o zaman su verecekler bize. Çünkü bir yangın olsa, ne evlerde su var, ne de yangın musluğu. O zaman anlayacaklar suyumuz olmadığını.»

«Bir acı çeşmemiz var, o da yazları kesilir. Geçende yukarıdan su getirtmek için Sular İdaresine başvurdum. 7000 lira istediler. Alay mı ediyorlar diye bir daha sordum.»

Sade burası mı? Hulusi Paşa sokağındakilerin, Mahmut Sadık sokağındakilerin, Taş Ocakları sokağındakilerin de hali aynı, hattâ daha beter imiş. İşçilerden, esnaftan, küçük banka memurundan, hasılı tüm emekçilerden meydana gelen Kuyulu sokak çıkmazından ayrılırken sanki kırk yıllık dostlardan ayrılırmış gibi ayrıldık.

HAKKIN HAKKI

T. AĞAOĞLU

Türkiye İşçi Partili Belediye ve İl Genel Meclisi üyesi arkadaşlarımız bugünlerde İstanbul'u köy köy dolaşıp halkın dertlerini halktan sorup öğreniyorlar, dertleri giderecek tedbirleri de halkla birlikte görüşüyorlar. Arkadaşların dediklerine göre İstanbullular az yadırgamıyorlarmış bu işi: Beldenin yeni temsilcilerini eski bildiklerine hiç mi hiç benzetemiyorlarmış. Önünde yepyeni bir yol açılmış gibi geliyormuş halka. Hele, diyorlar gidenler, halkın bize bir «Yine gelin!» deyişi var ki, onu gördün mü anlıyorsun Yüksek Seçim Kurulunun kararı üzerinde kopan çıngarın altında nemenem birşey yattığını. Yani adamların korktuğu kadar varmış!» diyor arkadaşlar.

Vardı herhalde. Olmasa nedendi o kocaman telâş? Tüm kakavanlar, polimeciler taifesi cin çarpmışa döndüydü. Kimi eski sesler İstanbul'un AP'ye oy veren halkını ne idüğü belirsiz bir beldevi ihtilâle çağıracak kadar azdıydı; kimi yenileri de, ıskatçı misali, kendi düşen ağababalarının yerine iki-göz-iki-çeşme ağlamaya daldıydı. Yani o denli kaçırdılardı keçileri. Ve de en sevdikleri edebiyata, gasba uğramış millî irade yâvesine bir kez daha sarıldılardı. Sanki ondan üç ay öncesi, D'Hont barajlı seçim kanunu tasarılarıyla, başka partilerin aldığı yüzbinlerce vatandaş oyunu bir kalemde hesaptan silmeye yeltenenler kendileri değildi. Ve sanki o gün, talana koşanların telâşı içinde, kanunların açık gereklerini yerine getirmeyerek İstanbullu seçmenlerin oylarının yanmasına sebep olanlar onlar değil de başkalarıydı.. N'apsın, kıçı-kırık komprador burjuvazisi her bir fırsatta belli ediyor tıynetini. Yarım ağızda bir hak, hukuk, usûl lâfı edenler ne için, nereye kadar ve nasıl haktan, hukuktan, usûlden yana olduklarını gösteriyorlar.

Neymiş, AP'ye verilen oylar dururken Türkiye İşçi Partisinin adayları Belediye Meclisine giremezlermiş!.. Niçin giremezlermiş? Girdiler bile işte! Girdiler de çalışıyorlar bile işte! Demokrasilerde usûl hukukunun tecellisinden sual olunamıyacağı açıkça ortadaydı da ondan girdiler. Bu bir. İkincisi, şeklen tepeden inme de gelseler, AP'li dayıcı adayların tam tersine tam tabanın adamları onlar. Yani bu beldenin öz kişileri, bilicileri, yapıcıları onlar. Hak onlarındı. Gittikleri yer de onların hakkı. İstanbul'un AP'ye oy veren halkı, halka halkça hizmetin ne olduğunu ilk kez görüyor şimdi. Önümüzdeki aylar ve yıllar daha çook görecek, ve elini vicdanına koyup onların hakkını verecek.

Emekçiye Sual zamanı...

Toplu sözleşme düzeninde ne yarar sağladınız

Kâni ŞENGÜL

BUGÜNKÜ rahat koltuklarına henüz gömülmeyen, henüz «ağa» sıfatını kazanmamış eski devrin sendikacıları, birtakım hakların koparılması için gerçekten iyi mücadele etmişlerdi. Örneğin, toplu sözleşme ve grev hakları için yapılan mücadele bunlardandır. Ancak, bu haklar gelişigüzel yasa hükmü haline geldikten sonra mücadelenin özü iyice anlaşıldı. Gerek toplu sözleşme, gerek grev hakları bugün açıkça sendika ağalarının çıkarlarını sağlayan bir silâh olarak kullanılmaktadır.

275 sayılı yasanın kurduğu düzen bürokrat sendikacı tipi yaratmış, şakır şakır işleyen çek-of sistemli aidatlar sayesinde bürokrat-sendikacı kılık-kıyafetini dahi değiştirerek burjuva sınıfının «hoşgeldisi» olmuştur. Bu anlayış ve tutumun yarattığı dejenereleşme ile sendika ağası emekçilere bakış açısını değiştirmiş, onları «altın yumurtlayan tavuk» olarak görmeye başlamıştır. Gerçekten, böylesi bir anlayışın kepazeliğine kapılmış sarı sendikacı için işçi, işçi olmaktan çok sendika kasasını besleyen bir gelir kaynağıdır. Örneğin 100 kişilik bir işyeri —eğer aidat miktarı en insaflısından 10 TL ise— bu tip sendikacı anlayışına göre, 1000 TL lık işyeri olarak değerlendirilmektedir.

Sendikacılığı ahlâksızca yozlaştıranlar, utanmadan tutup grev silahını da patronun eline vermişlerdir. Bunun oluşumunu bir hatırlatma ile açıklamakta yarar vardır. Fırın işçilerinin grevi sözkonusu olduğu sıralarda İşveren Sendikası işçilerin grev yapmakta haklı olduklarını bildiren beyanda bulunmuştu. Bunun nedeni ve anlamı nedir? Bir işveren sendikası işçileri grev yapmakta haklı buluyorsa, bu işin içinde bir takım kurtlar kıpırdanmaya başlamış demektir. Patronlar kendi kusurlarını kolayca itiraf etmiyeceklerine göre, istekleri nedir? Sendikanın da koluna girilerek oynanmak istenen oyun şudur: İşçilerin ücret düşüklüğü, grev hakları işverenlerin fiyat ar-

Emekçiler için insanca yaşamayı sağlayacak asgari ücret isteyen DİSK'in genel başkanı Kemal Türkler

DiSK ve asgari ücret...

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Türkiye'de bütün işkollarında asgari ücretin bir an önce ve saatte 8.43 lira olarak tesbiti gerektiğini açıklamıştır.

«Bütün işkollarında asgari ücret aynı olmalıdır. Toplu sözleşmelerle bu asgari ücret, işkollarının ağırlığı, tehlikesi, meslek hastalığı gibi nedenlerle arttırılmalıdır.

İşçi ücretlerinin düşük olması, işyeri açmayı ve üretim yapmayı çok kârlı bir iş haline getirmiştir. Eski İş Kanununa göre kurulan asgari ücret komisyonları, işverenlerin daimi etkisinde bulunduğundan, yönetmelikteki ilkelere sırt çevirmişlerdir.

Grev hakkının bulunmayışı ve işverenlerin geleneksel ağır baskıları yüzünden uzun yıllar bu çok düşük ücretlerle yetinilmiş, fakat gittikçe de işçi sağlığı tehlikeye düşmüş, iş kazaları artmış, meslek hastalıkları çoğalmış, gıdasızlıktan doğan çeşitli hastalıklar ortalama yaşı korkunç seviyeye düşürmüştür.

Yeni sosyal Anayasamız ile işçilerin sömürülmekten kurtarılmasına yolaçacak ilkeler ve ölçüler gün ışığına çıkmıştır. Bu nedenle biz DİSK olarak Anayasaya uygun bir asgari ücretin mutlaka tesbiti gerektiğine inanıyoruz.

İşçiler 18 yaşından küçük yada büyük olarak bir ayırıma tâbi tutulmamalıdır. Asgari ücret zaten kalifiye olmayan 18 yaşındaki ve daha küçükleri korumak için tesbit edilmektedir. Kalifiye işçi zaten asgari ücretle çalışmaz.

Anayasa ilkelerine göre (madde 8, 11, 42, 45) asgari ücret her işçi için saatte 8.43 lira olmalıdır. Dökümü şöyledir:

	Günlük tutarı	Saat başı tutarı
1 — Gıda ihtiyacı	29.25 TL	3.65 TL
2 — Mesken ihtiyacı	9.62	1.20
3 — Giyim ihtiyacı	6.61	0.83
4 — Sağlık ihtiyacı (1 yıl 312 gün hesabedilmiştir.)	2.56	0.32
5 — Yakacak ihtiyacı	1.99	0.25
6 — Aydınlatma ihtiyacı	0.29	0.4
7 — Çeşitli ihtiyaç giderleri (Sinema, kalem, defter, çanta, silgi ders kitabı, dergi, sigara, kibrit, taşıt, su)	4.77	0.60
8 — Sigorta primi, vergi, damga pulu		1.54
... GENEL TOPLAM		8.43

tırmaları için bir gerekçe olarak kullanılıyor. **«İşçilerin ücretleri azdır, onlara zam yapmak lâzımdır. Zam yapmak için de (x) maddesinin fiyatını artırmak lâzımdır.»** Şu halde, silah eldeğiştirmiş, patronların çıkar aracı haline gelmiştir..

Bütün bunlar, kapitalist düzende zorla yaratılmağa çalışılan sosyal adalet havasının doğal sonuçlarıdır. Kapitalist düzen, başvurulan çare ne olursa olsun bir avuç sömürgen sınıfın çıkarına işleyen bir mekanizmadır.

Şimdi emekçiye sormak zamanı gelmiştir : Bu düzenden, bu kapitalist toplu sözleşme düzeninden ne çıkar sağladınız? **Hangibirinizin ekonomik ve sosyal durumları değişmiş ya da gelişmiştir? Hangibiriniz tek gözlü kondudan yeni bir kata taşındınız?** Ortaya yüzlerce sendikacı - burjuva yığınından gayri koyduğunuz ne?

Şimdi de gerek hükümetin ve gerek Türk-İş'in dahil bulunduğu bir çalışma ile elinizdeki yasa değiştirilecek, patronların yararına işleyen daha pratik hükümlerle doldurulacaktır. Patron ile sarı sendikacı elele, kolkoladır. Anayasanın 47. maddesini kim işletecek? Ezilmenin, sömürülmenin önüne nasıl geçilecek? Kaç sendika kendi üyelerini sınıfsal açıdan eğitmeye çalışıyor? Sendikacılığı zam makinesi olarak anlamayan kaç işçi örgütü var?

Bu düzenden önce başınızı sadece patronlara kaptırmıştınız... Şimdi buna sendika ağaları da ortak oldu... Değişen sadece budur. O halde, bu sözleşme düzeninden ne bekliyorsunuz? **Sizin gibi yaşamayan, sizin sınıfınızdan olmayan, giderek sizleri her fırsatta sömüren sürüngenler sizden yana olamaz.** Sizden olmayanların ağzından da sizin çıkarınıza lâf çıkmaz... Aldanmak zorunda değilsiniz.

Beş yılda türeyen yüzlerce burjuva sendikacı ağacı uyanmamış emekçi kitlelerin yüz karasıdır...

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Döner kebab dönmez olsun !..

İlkin, Küllük'te otururur nargile gibi bir şey içerken uzaktan görmüştüm. Daha doğrusu ben görmemiştim de, göstermişlerdi. İri kıyım, babacan, eski pehlivan görünüşlüydü. Kalın kenarlı gözlüklerini alnının üstüne, tepesine doğru kaldırmış bir şey okuyordu. Çevresinde onu ilgiyle dinliyenler vardı.

Arkadaşım :

«— İşte Arif Dino!..» dedi.

Demek o, Arif Dino'ydu. Bir daha da görüntüsünü ve biçimini hiç unutmadım. Çivi gibi çakıldı belleğime. Onun için :

«— Çok iyi bazlama pişirir...» diyorlardı. Çok iyi bazlama pişirmenin benim için anlamı yoktu. Böylesine ünlü, okumuş bir adamın bazlama pişirmesi bana ne söylerdi. Ben çocukluğumdanberi bazlamadan başka ekmek yememiştim. Anam, kadın akrabalarım, halam, halamın kızları bazlama pişirmeyi bir görev olarak bilirlerdi. Bazlama yapmasalar halleri dumandı. Horantası çok, koca ev bazlama da pişmese ne ile beslenirdi? Elbette bazlama pişirecekler, bizler de doyacaktık. Bazlama... Tahta teknede, mayalı un hamur edilir. Karılır, karılır, sünen,uzayan bir şey olur. Ondan sonra küçük küçük (pazı) dedikleri ufaklıkta kesilir. Oklavanın altında, yuvarlak küçük tekerlek biçimleri verilir. Altında, ot, talaş veya saman yanan kızgın bir sacın üstünde pişirilir. Taze, kabarık olanı daha iştahla yenilenidir. Saçtan alınıp, bebelerin eline verildi mi, hele içine biraz tereyağ veya pekmez (koyu pekmez) konuldu mu, tadına doyum olmaz. Ben bazlamayı biliyordum, hem de çok iyi biliyordum; benim çocukluğumun süsü idi. Arif iyi bazlama yapsa ne çıkardı... Arif'in bana bilgileri gerekliydi. Ama İstanbul edebiyatçılarının devam ettiği Küllük'de Arif'in bazlama bilmesi ve yapması özüne özgü bir işti. Biraz Anadolu özlemi ve bilgisi taşıyordu. Her gün has ekmek yiyen ve bulabilen İstanbul çocuğu bazlama bilgisi ile oyalanıyordu.

Arif'in Ses'te ve başka dergilerde şiirlerini okuyordum. Bu deyişler benim için değişikti. Biraz da yeniydi. Ama yeni yönünü anlıyamıyordum. Şiiri ve edebiyatı, bana göre, iyi bilenler bu şiirlerle ilgileniyorlardı. Bilgileri derin, beğenileri incelmiş kişiler bunlarla ilgilendiğine göre, bunlarda bir şeyler vardı. Ben anlamadığıma, onlar anladığına göre bir şeyler vardı elbette. Çok dikkatli, titizlikle izliyor ve ilgileniyordum. Gine bir şeyler çıkaramıyordum.

Bu düşüncemi bir gün, Kadırga Öğrenci Yurdunda, Suat Taşer'le Cavit Yamaç'a söyledim.İkisi de benim acemilik dönemi sanat yoldaşlarımdı.

«— Sen ne anlarsın?» gibilerden gülüp geçtiler. Arif'in kişiliğine de yapıtlarına da saygıları büyüktü. Onlara derdimi anlatamadığıma göre, başkasına hiç anlatamazdım.Uzun yıllar sustum ve içimde sakladım düşündüklerimi. Sadece Arif için olanlarını değil, böyle aykırı gelen başkaları için olanlarını da sakladım içimde.

«Döner kebab dönmez olsun»

«Dışarda pastırma yazı..» mısraları bana,onların hayranlığında sözler gibi gelmiyordu. Onlar bu iki dizeyi okudukça dalar, mistik ve fanatik bir coşkuya kapılırlardı. Ne vardı bu **«döner kebabın, dönmez»** oluşunda? Sözcüklerin arasından ayıklayıp çıkaramadığım gibi, sözcüklerin birleşmesinden de çıkaramazdım. Söylenemiyen siyasi bir anlamı varsa, siyaset ancak edebiyat yoluyla yapıldığı, edebiyattan başka bir araç elimizde bulunmadığı için bunu belirleyemezdim.

«Şehirlerde yırtık abalılara köpekler havlar.»

«Köylerde, aksinedir.»

Bunlar da dillerden düşmezdi.

Bu dizelerin, köy şehir ayırımını belirlemek bakımından yeniliği olabilirdi. Fakat köyü niçin olduğu gibi, şehri neden göründüğü gibi söylemiyorlardı? Ona da şaşardım. Tembel miydi, bunlar? Sanmıyordum. Az sözle çok şey mi söylemek isterlerdi? Onu da sanmıyordum. Vakitleri mi yoktu? Değil... Sabahtan akşamlara dek, Küllük'te, yazdıklarından daha çok, daha güzel konuşurlardı. Ne de çok şey bilirlerdi? Bizler Anadolu çocukları ne de çok gerilerde, uzaklarda kalmıştık? Bugünkü gençlerin bulabildiği kadar araştırma, kitap, açık oturumlu toplantılar da pek yoktu o zamanlar. Yeni Anayasamız da yoktu ki, sosyalizme açık mı, kapalı mı tartışması sokağa düşsün.

Bir gün Arif'i yalnız yakaladım. Kimsenin gelmediği, tenha bir Küllük sabahı. Mavi bir İstanbul göğü altında, çınarların dibinde ikimiz başbaşa idik. Beni yarı tanır,yarı tanımaz, yabansı gözlerle süzüyordu.Onun arkadaşları ünlü kişilerdi. Yarısı ölen, yarısı dönen Üniversite hocaları... Arada bizim gibi de meraklı kişiler vardı. Korka,çekine :

«— Üstad...» Dedim.

Süzerek baktı.

«— Size bir şey soracağım, ama kızmanızı, darılmanızı, hattâ gücenmenizi istemiyorum. Cahilliğime, bilgisizliğime verin.»

Böyle aşağıdan alan, ukalalık etmiyen, kendini bir paspas gibi ustasının ayakları dibine seren birisine belki de ilk rastlıyordu. Benim kuşağımdan insanlar bilgili ise ukala olurlardı, o yaşlarda. Çünkü başka türlü kendilerini gösterecek gereç yoktu ellerinde.

«— Niye kızayım, niye darılayım, söyle cancağızım.» dedi. Cesaret buldum... Buldum ama gine de ıkınıp, sıkınıyordum.

«— Söyle konuşalım. Gün güzel, hava iç açıcı... Küllük tenha... Söyle yarenlik edelim.»

«— Üstads, dedim. **«Ben sizin şu, 'Döner kebab dönmez olsun — Dışarda pastırma yazı.' mısralarından bir şey anlamıyorum. Bunu bana anlatır mısınız, ne demek istiyorsunuz? Arkadaşlara da söyler gibi oldum, beni kınadılar. Sizden öğreneyim, istedim.»**

Gözlüklerinin altından bana uzun uzun baktı.

«— Sen şiir mi yazarsın?» diye sordu.

«— Evet...» dedim.

«— Oku bakayım bir şiirini...»

«— Aman efendim, estağfurullah...»

«— Oku... Oku...» dedi.

Bunları öylesine dedi ki, bir komutan gibiydi. Sanki yat, kalk, hazırol, çök, marş marşşş... der gibi söyledi. Ben bu komut altında artık şiir okumadan başka bir şey yapamazdım. **«Tınaz»** şiirimi okudum.

Daldı. Hoşlandığı, beğendiği belliydi.

«— Bir daha oku...» dedi.

Bir daha okudum. Üç dört kez yeniletti.

«—Sen benim şiirimden bir şey anlama... Kendin gibi yaz. Arkadaşlarına da boş ver..» dedi. Ben onu tanıyordum. Fakat o gün o beni tanımıştı. Bir daha da gördüğünde beni unutmadı. Bu bahsi ne ben bugünedek birine açtım ne de onun açtığını sanıyorum.

Aradan yıllar geçti. İskenderun'da askerdim. Hastalandım, Adana Hastanesine gönderdiler. Arif, Abidin Adana'da idiler. Dedelerinden kalma bir arazi meselesi için ordaydılar. Arif daha önceden gelip yerleşmişti Adana'ya.. Bir eski evde oturuyor, kedilerine bakıyordu. Kasaptan onlara her gün etler alıp yediriyordu. İyi yürekli Abidin Dino ise, Orhan Kemal'e, bana, Yaşar Kemal'e karşı, yoksul günlerimizde, imkânlarının üstünde müşfik davranıyordu.

Arazi işi çok uzamış, bölüşmede güçlükler çıkmıştı. Bir gün Ankara Palas'ın tarasında bir tartışmalarına tanık oldum. Arif konuşuyor, konuşuyor, fakat konuştuklarından onların değil, benim bile bir anlam çıkarmam mümkün olmuyordu.

Üzülüyordum bu tartışmaya... Abidin'e:

«— Üstad ne diyor?» diye sordum.

«— Bilmem... Kendisine sor...» dedi

Döndüm :

«— Ben tartışmadan bir şey anlamadım...» dedim.

«— Sen anlama, dedi. Zaten sen benim şiirimden de bir şey anlamadığını söylemiştin Küllük'te... Sen şiir yazmana devam et... Bunlar, senin anlamadığın işlerdir.»

Yıkılmış bir büyük çınarın gölgesini anlatıyorum.

HALK'SIZ SOSYALİZMİN İFLASI

Bumedyen kadın haklarını da kısıtlamaktadır

• Arap ülkelerindeki sosyalizm uygulaması Türkiye'de de geniş tartışma konusu olmuş, hattâ bazı kişiler tarafından Arap sosyalizmi uygulaması Türkiye için model olarak gösterilmiştir. Marksist bir dergi olan Monthly Review'da N.B. Miller Arap sosyalizmi üzerine bir inceleme yayınlayarak Arap dünyasındaki sosyal devrimin hatalı ve eksik yönlerini eleştirmiştir. Kısmen özetleyerek iktibas ettiğimiz aşağıdaki yazısında N.B. Miller halkın katkısı olmadan sosyalizmin kurulamayacağını Cezayir'den örnekler vererek ortaya koymaktadır.

DOGRU olarak yorumlandığı takdirde devrimcilik, geniş halk kitlelerinin toplumdaki sosyal, ekonomik, hattâ politik yaşantıyı kökünden değiştirmeleri sonucunu doğurmuş; yeni değer sistemleri ve düşünce ilkelerinin saptanması çalışmalarına halk bizzat katılmıştır. Aynı iddia, arapçada tam karşılığı «iştirak» olan sosyalizm sözcüğü ile de doğrulanmaktadır. Ancak ne gariptir ki, halen Arap dünyasında eksikliği duyulan temel unsur, adı geçen «iştirak» in sağlanamamış olmasıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonunda Arap ülkelerinde ortaya çıkan durumu «darbeler dönemi» olarak tanımlamak mümkündür. Adı geçen dönemde ardarda başarıya ulaşan Suriye (1949), Mısır (1952), Sudan (1958), Irak (1958) ve Yemen (1962) devrimlerini Suriye, Irak, Mısır ve Sudan'da oldukça başarı kazanan karşı-devrimler izlemiştir.

Darbe sadece köklü bir değişikliği getirmekte yetersiz kalmamakta, bunun anti-tezini de hazırlamaktadır. İngiliz ve Fransız emperyalizmi tarafından kurulmuş olan parlamenter demokrasinin, askeri elit tabakanın egemenliğindeki rejime halkın da iştirakini sağlamakta etkili bir araç olacağını sanmak yanlıştır. İmtiyazlı bir azınlığın bütün iktidar kuvvetini elinde toplamasına dayanan sistem, kayda değer bir yapısal değişikliğe uğramadan varlığını korumakta, geniş halk kitlelerinin siyasi, iktisadi ve sosyal gelişme sürecinde sorumluluk almaları titizlikle önlenmektedir.

Ortadoğu ülkelerinden devrimci iktidarlara sahip oldukları iddiasında bulunanlarda —örneğin Mısır, Suriye ve Irak'ta— söylenenlerle yapılanlar arasındaki uçurum diğerlerine oranla çok daha derin ve dolayısıyla devrim mücadelesine daha çok zararlı olma eğilimindedir. Adı geçen ülkeler, **«sosyalist devrimin temel dayanağı ve partinin temeli olarak»** köylü ve işçi kitlelerini göstermektedirler. Oysa, gerçekte yaratılmasına çalışılan, sırasıyla en ileri mevkilerdeki yüksek rütbeli subaylar ve diğer devlet memurları, onların ardından daha alt kademelerdeki askeri ve sivil görevliler ile profesyonellerin yeraldığı yeni tip bir sınıftır. Sosyalist Arap Baas Partisi ile Arap Sosyalist Birliği için geçerli olan bu iddia, ne yazık ki, Cezayir Milli Kurtuluş Cephesi için de doğrudur.

Cezayir, halen, bir sosyal devrim yerine iktidarın proleterya-köylü kitlelerine değil de, orta sınıflara devredildiği bir **«milli devrim»** geçirmektedir. Ne Bin Bella, ne de Bumedyen ülkeye köklü bir sosyal değişim getirememişlerdir. Çünkü milliyetçi burjuva istekleri işçilerin ve köylülerin taleplerine galebe çalmıştır.

Cezayir'de geniş halk kitleleri hiçbir zaman tam anlamıyla devrimci eyleme sokulamamış, dolayısıyla sömürge halklarına özgü bir nitelik olan aşağılık kompleksinden kurtulamamışlardır.

Daha 1963 Şubatında Bin Bella ve Bumedyen, Fransız Hükümeti'ne Fransız şirketlerinin Cezayir'de millileştirme tehlikesiyle yüzyüze gelmeyeceklerine ve Cezayir devriminin marksist ilkeler yada millileştirme türünden uygulamalara geçmeyeceğine dair kesin garanti vermişlerdir.

Cezayir'deki sosyalizm efsanesi, Revolution Africaine'in 13 Temmuz 1963 sayısında Khelifa tarafından şöyle eleştirilmektedir:

«Uğradıkları bunca yenilgiye rağmen, bazıları hâlâ oportünist bir kaç bildiri ile halk kitlelerinin büyük adalet tutkusunu sosyalist uygulamayı gerekli ve mümkün kılan yeterli unsurlar olduğu görüşünü savunmaya devam etmektedirler. Bu kişilerin unuttukları gerçek, sosyalist devrimin yalnızca geliri yeniden ve daha âdil bir şekilde dağıtmakla yetinmeyip toplumumuzun yapısında köklü bir değişiklik sağlama amacına yönelmesi gereğidir. Her geçen gün Fransızların terkettikleri ev, apartıman, otomobil, çiftlik, imalâthane ve yat gibi malların varlığı halk arasında yozlaşma eğilimlerini bütün çıplaklığıyla ortaya çıkarmış, devrimci güçler safında birlik ve dayanışma bu nedenle ciddi şekilde sarsılmıştır. Adı geçen mallar bir süre sonra, 1963 Martında çıkarılan bir kararname ile kanunlaştıktan sonra hükümet yöneticilerinin denetimi altına verilmiş ve böylelikle siyasi başarıların mükâfatlandırılmasında kullanılan bir araç haline dönüşmüştür.»

Cezayir, sosyalist tecrübenin uygulanmasında gerekli makine ve teçhizattan yoksundu. Kırlık alanlarda yaşayan halkın ancak onda birine çalışma olanakları sağlayabilen **«kendi kendini idare»** politikası tümüyle başarısızlığa uğramıştı. 6 milyon Cezayir'li, toprak reformundan yararlanamıyordu. 1964 yılında toplam ekilebilir alanın ancak yüzde 25'i sosyalist sektöre dahil edilmiş bulunmaktaydı.

Sınai ve tarımsal sosyalizm, Bin Bella'nın yabancı sermayeyi teşvik çabaları nedeniyle ikinci plana atılmıştı. Yeni lider, aşırı sosyalist tedbirler alarak yabancı sermaye yatırımlarını ürkütme tehlikesini göze almaktan kaçınmaktaydı.

Revolution Africaine'in 13 Haziran 1964 tarihli sayısında Harbi bir kez daha halkı uyarma zorunluluğunu duyuyordu:

«Devrimle birlikte, henüz görev almaya hazır olmayan pek çok kişi, ki bunların burjuva karakterlerini değiştiremedikleri bir gerçektir, sorumlu mevkilere getirilmişlerdir. Gerek savaş, gerekse yeraltı faaliyetlerinde bulunduğumuz günlerde uymak zorunda kaldığımız yasalar, çoğu kez serbest fikir tartışmalarını imkânsız hale getirmektedir. Bu dönemlerde sloganlar, açıklamaların yerini almaktadır. Elindeki bütün imkânları kullanmak suretiyle bütün üretim mekanizmasını tekeline alma çabalarına girişecek bir hükümet, halktan tamamiyle koparak ona yabancı, onun üstünde bir kuvvet haline gelmekten kaçınamayacaktır. Aynı gelişim, sosyalist uygulamanın can düşmanı olan bir bürokrasinin de doğması ve serpilmesine elverişli ortamı sağlayacaktır. Halk kitleleri bir yandan yaratıcı ve yapıcı olmağa teşvik edilirken, öte yandan gerçek uygulamada her türlü karar verme yetkisinden uzaklaştırılmaktadır.»

Zamanla halkla yönetici kadro arasındaki uçurum derinleşmiş, Cezayir'li işçiler her geçen gün daha çok sayıda Fransa'ya göç etmeğe başlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda Cezayir'deki sosyalizm kısa zamanda yozla-

Basın: 60091 - 517

Sosyalizmden uzaklaşıp kapitalizme yaklaşan Bumedyen

Halk kitlelerinin katılmadığı Arap sosyalizmi zamanla yozlaşmış ve devrim hızını kaybetmiştir

«arak devlet kapitalizmine dönüşme belirtileri göstermiştir.

19 Haziran 1965 sabahının **erken** saatlerinde **Bumedyen ve** altı arkadaşı, Bin **Bella'yı devirerek** iktidarı ele geçirme planlarını başarıyla sonuçlandırmışlardır. Bu olay da, halktan ve partiden bağımsız olarak kurulmasına çalışılan askeri iktidarın yenilgiden kaçınamayacağı tezini doğrulamıştır.

Adı geçen dönemde tutuklama olayları birbirini kovalamış, Komünist Partisi artık faaliyetlerinin hemen hemen tamamını yeraltında yürütmek zorunda bırakılmış, Mısır ile ilişkiler kopma derecesinde sarsılmıştı.

Bin Bella'nın ne **«sosyalist»**, ne de **«devrimci Arap milliyetçisi»** olmadığını ileri süren Bumedyen, Cezayir'in ulusal çıkarlarını birinci plana alacak **«Saf Cezayir milliyetçiliği akımı»** nı ortaya atmış, **«İslam sosyalizmi»** teorisi gitgide aşırılaşarak Arap ülkeleri halklarını birleştirmek yerine, elit tabakanın askeri karşı-devrim mücadelesinde bir araç haline getirilmiştir. Bin Belli tarafından henüz gerçek anlamıyla uygulanmaya konmayan kadın hakları, Bumedyen yönetiminde iyice yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni rejimde, karışıklığa sebep olacağı düşünülerek «halkın devlet yönetimine katılması» önlenmiş, yine aynı mantıkla insan hakları ihlâl edilmeğe başlanmış, halk katı bir baskı rejimi altına sokulmuştur. Daha önce küçük çapta da olsa, girişilen tarımsal reform ve sanayi sektöründe **«kendi kendini idare»** politikası şiddetle eleştirilmiş, buna karşılık yabancı sermaye yatırımlarının teşviki öncelikle ele alınmıştır. Dolayısıyla **«sosyalist»** ilkeler geçersiz sayılmakla beraber, gizliden gizliye **millî ekonominin** kapitalist üretim tarzına geri dönmesine çalışılmıştır.

Kapitalizme dönüşün ne denli başarıyla gerçekleştirildiğini anlamak için 16 Temmuz 1965'te Amerika Dışişleri Bakanlığı tarafından Cezayir'deki yeni rejimi överek Amerika'nın Cezayir ile yakın ilişkiler kurmaya hazır olduğunu belirten açıklamasını ve 4 Ocak 1966'da Cezayir'e yardım programında ilk adım olarak gıda-fazlası ilk parti yardımın **sevkedilişi** olayını **hatırlamak** yeterlidir. **Hükümetler** seviyesindeki bu resmi temaslar yanı sıra aynı dönemde pek çok Amerikalı işadamı Cezayir'e gizlice çağırılarak temsilcilik yada danışmanlık görevlerine atanmışlardır. Öte yandan batı ile ticari ilişkiler de artmıştır. Kısa süre önce Bin Bella'yı de Gaulle'e gereğinden fazla güvenmekle suçlayan Bumedyen, 10 Kasım 1965'te Le Monde'a verdiği demeçte şöyle demiştir:

«Fransa ve Cezayir halkı arasındaki anlaşmazlık konuları generalin verimli çabaları sayesinde ortadan kaldırılmıştır. General de Gaulle bize düşman olarak tanıtılmıştı, oysa artık biliyoruz ki, general Cezayir halkının gerçek dostudur.»

Kanımızca, yeni düzenin en iyi özetini Philippe Herreman'ın 19 Eylül 1965 tarihli Le Monde'da yayınlanan makalesi vermektedir:

«Yeni rejimin dışarıdan sosyalizm ithali kavramına şiddetle cephe alışı ve Fransa'ya karşı iyi niyetini çeşitli vesilelerle açıklayışından cesaret alan Fransız Hükümetinin idari teşkilâtın ıslahı, yeni yönetim kadrosu ile işbirliği halinde girişilecek kalkınma hamleleri, iki ülke arasındaki dostluğu canlandıracaktır.

Ayrıca bilindiği üzere Fransız teknisyenleri ve eğitim uzmanları (komünist olmamaları kaydıyla) Bin Bella ile birlikte ülkenin iç işlerine müdahale ettikleri iddiası yada sadece yeterli teknik bilgi seviyesine erişemediklerinden geri gönderilen Mısırlı ve diğer doğu bloku ülkelerinden gelen teknik danışmanlara tercih edilmektedir. Fransız Hükümeti yeni rejimin benimsediği politikayı bütünüyle onaylamakta ve «dogmatik sosyalizm» **yerine gerçek verimlilik ilkesinin uygulanışı, aşırı milliyetçilik akımlarının kontrol altına alınışı hattâ işletmelerin yeniden özel sektöre devredilerek komünistlerin önemli mevkilerden uzaklaştırılışı tedbirlerini tamamiyle gerekli görmektedir. Yeni rejim, Bin Bella'nın** «maceracı sosyalizmi» **sebebiyle ülkenin kalkınma hamlesine katkıda bulunmaktan vazgeçen Cezayir'li orta sınıf ile yabancı sermayenin güvenini kazanmayı başarmıştır. Yeni Devlet Başkanı Bumedyen daha savunma bakanlığı sırasında üzerinde çalışmakta olduğu bir planı uygulamaya başlamıştır. Yeni plan uyarınca Cezayir, Fransa'dan çeşitli silahlar ve donanma kurma çabalarında gerekli teknik ve mali yardım istemektedir.»**

Böylece Cezayir İhtilali yenik düşmüştür!

Cezayir'de sosyalizmden ilk tâvizleri veren Bin Bella olmuştu

Devalüasyon için ne dediler?

AP iktidarının uyguladığı sakat ekonomi politikasının sonucu olarak Türkiye'de «devalüasyon» söylentileri yeniden ortaya çıkmıştır. Aşağıda bir üniversite öğretim üyesi, bir öğrenci ve bir sendikacının «devalüasyon» konusundaki görüşlerini yayınlıyoruz:

İDRİS KÜÇÜKÖMER
(İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi)

«Devalüasyon bir para oyunudur.. Genellikle bu oyun yerli paranın yabancı para **ile** resmi **değişim oranını, yerli para** aleyhine değiştirmek olarak tanımlanır. Aslında %20 lik bir devalüasyon yapılması ile sözü edilen oran, ihracata çeşitli yollardan yüzde 20 prim vermek ve ithalata yüzde 20 gümrük vergisi artışı uygulamakla aynı şeydir. Bu tanıma göre hemen diyebiliriz ki, son zamanlarda bazı gümrük vergilerinin arttırılması ve bazı ihraç mallarına prim verilmesi suretiyle Türkiye'de **kısmi devalüasyon** yapılmıştır.

«Devalüasyon yapılmalı yada ihtiyaç yoktur» diyenler bu tanım karşısında yalancıdır.

Paranın yabancı para ile değişim oranını değiştirmek, daha çok serbest piyasada yabancı paraların yada onlarla satın alınacak senetlerin fiyatlarının yerli paraya göre yükselmesi sonucunda yapılmak istenir. Bu olay yerli paranın dış değerinin fiilen düşmesi demektir. Öyle ise, yerli paranın değerinin bu düşmesinin sebebi nedir? Yabancı paraların değer kazanması gibi bir hususu ihmal etmek gerekir. Asıl sebep içerideki enflasyondur. **Yani fiyat artışıdır. Bilindiği gibi bu basit bir anlatımla, ülkedeki toplam harcamaların** satın alınmak istenen mal ve **hizmetleri aşmasiyle** meydana gelir.

Kapitalist sistemin yine bir para oyunu olan enflasyon niye yapılır? Bu şu sebeplerden ileri gelir: Kapitalist sistemde enflasyon emekçiler aleyhine bir vergi tahsili yada kâr oranını artırma yoludur. Fiyatlar enflasyonla arttıkça, yani para değeri düşürüldükçe para şeklinde gelirlerini elde eden emekçilerin fizik sâtın alma gücü düşmekte ve kârlar bu yoldan artırılmaktadır. Bu iş bilinçle az - çok belli **bir seviyede** devamlı olarak yapılan bir işlemdir.

Ayrıca, tekelci kapitalizmin egemen olduğu çağımızda, ekonomileri sömürge yada yarı sömürge olarak tekelci kapitalizme bağlanmış ülkeler - ki bu yoldan politika ve savunmaları da bağlanmıştır - kendi kaynaklarını kontrol edemediklerinden şartlanmış bir durumda gelişme istediklerinden, hemen daima yatırım harcamaları, kullanılabilir tasarrufu aşma eğilimi, bu arada mal ve hizmet ithal giderleri, ihraç gelirlerini aşma eğilimi gösterir.

Böylece enflasyonist bir yapıda olan bizim gibi ülkelerde ekonomide devamlı bir kararlılık olanağı yok ise, bu şartlar altında ister tek resmi kurlu devalüasyon olsun, ister çok kurlu bir devalüasyon olsun, bu işlem iç ve dış kapitalistler lehine işleyen mekanizmada neyi değiştirir? İster tek kur ayarlaması, ister devamlı değişen esnek kur - ki mevcut şartlar altında bu fiilen devamlı devalüasyon olacaktır - emekçiler lehine ne sağlayacaktır? Sosyalizm uygulaması yapılmadığı sürece devalüasyonun yararlı olup olmadığını tartışmak büyük halk kitleleri açısından beyhude bir çabadır. Peki sosyalizmde enflasyon olmaz mı? Olabilir, fakat bu ana hatlarıyla bir sınıftan, diğer bir sınıf lehine vergi tahsili olayı değildir.»

NEJAT AKBAY
(Kimya - İş Sendikası Başkanı)

« Devalüasyon Türkiye ve onun gibi geri kalmış ülkelerde yüksek kademede oynanan bir oyundur. Sermaye çevreleri ve para sahipleri, daha önce hazırlıklarını yaparlar, ellerindeki paraları daha önceden altına, arsaya çevirirler. Devalüasyon sonunda da kâr ederler. Ama parasız halk için durum böyle değildir. Ellerdeki on kuruşun değeri beş kuruşa inince daha çok açlığa mahkûm olurlar. Halkın büyük çoğunluğu da fakir olduğuna göre devalüasyon da yeni bir felâket olacaktır. Ancak gerçekten halka dönük hükümetler bunu çok yönlü tedbirlerle önleyebilirler.»

HASAN ERİŞ
(İktisat Fakültesi Öğrencisi)

«Esasında bunların hepsi hikâye... Sorun temeldedir. Devalüasyonu savunan bir çok kişiler iç fiyatların yükselmesi sonucu mutlaka döviz kurlarını da ayarlamak gerektiğini ileri sürmektedirler. Özünü **«Cassel Teorisi»**nden alan bu görüş 1946'daki devalüasyon uygulamasında da hâkim olmuş ve fakat o zaman da esaslı bir çözüm getirmemiştir. Öte yandan bugün zaten dışarı gidecek Türkler için ayrı, dışarıda çalışan işçiler için ayrı ve yurdumuza gelen turistler için yine ayrı kur uygulanmaktadır. Buna göre uygulamada kısmi bir devalüasyon zaten mevcuttur. Bunu genelleştirmek büyük bir değişiklik getirmeyecektir. Çünkü yıllardan beri süregelen dış ticaret açığımızı kapatmak için teklif edilen devalüasyon kesin bir çözüm değildir. Dış ticaret açığını kapatabilmek esas olarak ihracatı arttırmakla mümkündür. Devalüasyonun ihracatı artırabilme etkisi ile ihraç mallarının talep elâstikiyeti başta olmak üzere bir çok etkene bağlıdır. Temel dört beş ürüne dayanan ihracatı geliştirmek ancak ihraç malları sayısını artırmakla mümkündür. Bu ise ekonominin tümünü ilgilendiren temel tedbirlere bağlıdır.»

Yoksul halk çocukları, ilk eğitim alanında da fırsat eşitliğinden yoksundurlar.

İlköğretime de

ÜLKEMIZDE yaşına göre okuyabilenlerin en büyük oranı ilk öğretim kesiminde yer almaktadır. Eğitim sisteminin ilk temeli bu taban üzerine atılmakta olduğundan ilerde yetiştirilecek kuşakların kontrolu ve yönlendirilmesi üzerinde büyük etkisi vardır. 613 yıl Osmanlı İmparatorluğu döneminde hiçbir yazılı programın uygulanmadığı bu alanda 1913 yılından bu yana sekiz program uygulanmıştır. Bu yıl ilköğretimde bütün Türkiye için ilk kez uygulanacak olan program bu açıdan ele alındığında büyük önem taşımaktadır.

1962 yılında Test ve Araştırma Kurumunda ortaya konan bu uygulama, ilk kez 14 ilde denendi. Daha sonra bu deneme alanları genişletilerek uygulanan il sayısı arttırıldı. Fakat bu arttırma yapılırken bilimsel değerlendirmeler ve sonuçları üzerinde durulmadı. Yalnız Milli Eğitim Müdürleri, ilk öğretim müfettişleri, öğretmen okulları ve ilkokul müdürlerinden bir kısmı ile bazı öğretmenler seminerlerden geçirildiler. Bu seminerleri Amerikalı üç uzman Dr. Green, Dr. Andersen, Dr. Holmlunt yönettiler. Tevfik İleri döneminde Türkiye'ye gelip 25 eğitimcimizi Amerika'ya götüren Kate Wafford'un yetiştirmelerinden Süleyman Karagöz de projenin uygulanmasında Amerika'lı uzmanlara yardımcı oldu.

Böylece ülkemiz ilk eğitim alanında önemli bir değişim bütünüyle uygulanmaya başladı. Bu uygulama ile ilk öğretimde Avrupa'cılar, yani Berlin ve Viyana ekolüne bağlı eğitimcilerimiz yerlerini Amerikancılara tam anlamıyla terk etmiş oldular. AID'nin Türkiye'ye yerleşmesinden bu yana sunulan 20 Amerikan projesi dışında bir yenisi ve etkini böylece beş milyon çocuğun eğitildiği alana yerleştirildi.

Olaya dışardan bakınca programın şirin ve güzel gözükmemesi için hiçbir sebep yok. Hattâ, yer yer de faydalı. 1948 programında yer almıyan «**çocuğun kendi gücü oranında bilgi, beceri kazanması, aktif ve araştırıcı olması**» öngörülmekte. Öğretmen kimi yerde bir lider, kimi yerde konuyu anlatan, kimi yerde yardım eden bir yetişkin, kimi yerde de dinleyici olarak karşımıza çıkmakta. Bu güzel görünümün ardında ise amaç ve araçlar bakımından bize uygun düşmeyen bir yapı yeralmakta. Müfredat içerisinden bazı temel konular çıkartılmış bulunmaktadır. Yüzde 87'si ilkokul üstü eğitim görme imkânı elde edemiyen kuşakların bazı temel konuları öğretilmeden yetiştirilmesi ülke gerçeklerine uygun olmayan bir uygulamadır.

Ayrıca programı yürütücü durumda olan öğretmenlerin hazırlıkları tam yapılmadan sistemin uygulanmasına geçilmesi de başka bir aksak yön olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler uygulamağa başladıkları yeni programla ilgili bilgi ve beceriyle donatılmadan görevlendirilmişlerdir. Milli olmıyan sistemlerin özellikle ilk öğretim dalında büyük aksamalar getireceği gerçeği düşünülmeden yapılan bu uygulama milli ölçüler içerisinde yeniden değerlendirilmelidir.

Bu değerlendirme yapılırken önce Türkiye'nin ekonomik, sosyal yapısı ele alınmalı, daha sonra da kesinlikle eşit imkân ilkesi temel alınarak hareket edilmelidir. Çünkü bilmekteyiz ki, yapılmakta olan bu yeni program uygulamalarından hiçbiri eşit imkâna ve **anayasamızın 12. maddesinin** yerine getirilmesine yönelmemiştir. Son uygulanan program da, hiçbir şekilde eğitimin illere göre dağılımında yüzdeleri değiştirmeğe yönelmemektedir. Yine nüfus başına devlet bütçesinden yapılan masraf Ankara'da 106, İstanbul'da 86, İzmir'de 60 lira iken Siirt'te 24, Adıyaman'da 22 lira gibi büyük farkları gidermeğe yönelmiyecektir.

Türkiye'de ilk öğretim gerçeğine bakarken karşılaşılan bir başka çelişki de yine bu yeni program uygulamasıyla giderilmiyecektir. Anayasamızın 50. maddesinde «**Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak devletin başta gelen görevlerindendir, ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır,**» der. Anayasanın bu hükmü 222 sayılı kanunla bir kere daha

Devrimci Eğitim Şûrasının ardından

Feyzullah ERTUĞRUL

4 - 9 Eylül arasında toplanan «Devrimci Eğitim Şûrası» olumlu sonuçlar vermiştir. TÖS'ü böyle bir girişime götüren neden, sadece resmî Eğitim Şûrası'nın gecikmiş olması değildir. Ondan da önemlisi, Millî Eğitim Şûralarına genellikle tutucu çevrelerin çağrılması, sorunların içindeki öğretmenlerin, özellikle köy öğretmenlerinin resmî Şûralarda temsil olanağı bulamamış olmalarıdır. Bunun sonucu, Millî Eğitim Şûralarında yapılan müzakere ve alınan kararların yurt gerçekleri ve bilimsel doğrular yanında genellikle havada kalmasıdır. TÖS'ün daha kuruluş yıllarında bu gerçek saptanmış ve ilk Genel Kurulunca geliştirilen Tüzüğünün 11. maddesinde buna benzer bir Meclisin iki yılda bir toplanması öngörülmüştür. Onun içindir ki, TÖS Genel Merkezi Devrimci Eğitim Şûrasını toplamakla, TÖS'ün devrimci yapısına uygun düşen bir girişimde bulunmuştur. Ayrıca, Devrimci Eğitim Şûrasına işçi, gençlik ve meslek örgütleri temsilcilerinin de çağrılmaları yerinde bir davranıştır.

Biz burada, Şûrada rastlanan dikkate değer olaylardan birkaçına değinecek, daha sonra, Devrimci Eğitim Şûrasının olumlu sonuçlarını ve aksayan yönlerine ilişkin dileklerimizi kısa kısa belirteceğiz.

Önce telgraf konusuna değinelim:

Şûranın ilk günlerinde Millî Eğitim Bakanı tarafından gönderilen telgraf dikkatleri fazlasıyla üzerinde topladı. Devrimci Eğitim Şûrası, Millî Eğitim Şûrasını süresi geçtiği halde toplamayan düzene karşı yapılıyordu. TÖS ve TÖDMF"nin olağan kongrelerine bile mesaj göndermeyen bu düzenin Bakanlarından biri, nasıl olmuştu da kendisine karşı toplanmış Devrimci Eğitim Şûrasına başarı teli çekebilmişti?.. Bakan telgrafında alttan alıyor, şirin görünüşlü sözler ediyordu. Telgrafın havasına bakılırsa, Türkiye'de «**öğretmen kıyımı**» deyimiyle ünlenen ve halkoyunu iki yıldan beri her gün meşgul eden olaylar hiç olmamıştı ve halen de yoktu.. Bakan öğretmenleri ne sanıyordu?.. TÖS'lü öğretmenleri horoz şekerini andıran tavırlarla teslim alınabileceklerini sanmak, derin gafletti. **Nitekim, telgraf, Şûra üzerinde soğuk bir şaka** izlenimi bıraktı... Bakan ne denli şirinliklere özenirse özensin, temsil ettiği düzenin, insan kıyan, öğretmen kıyan canavar dişlerini gözlerden kaçıramaz, öğretmeni böyle bir düzenle mücadele kararından döndüremezdi. Bakanın telgrafı «**kuzu postunda bir jest**» olarak nitelendirildi ve beklenenin tersine, gerilimi daha da arttırdı...

Şûranın son gününde Muammer Aksoy'un bir önergesi tartışmalara yol açtı. Aksoy önergesinde, seçilecek bir kurulun, Şûra adına, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret etmesini ve Danıştay kararlarını uygulamayan hükümetten şikâyetçi olunmasını öneriyordu. Karşı görüşte olanlar, «**bu türlü ziyaretler TÖDMF'de tarih boyunca tekrarlandı. Sömürü düzeni değişti mi?**» diyorlar, artık «**halka şikâyet**» çığırının açılması gerektiğini, öğretmen-halk ittifakı kurulmadıkça, halkın demokratik desteği sağlanmadıkça dertlerin dinmeyeceğini, öğretmenin de kurtuluşunun halkın kurtuluşuna bağlı olduğunu, halktan başka «**kurtarıcı**» olabileceğini sanmanın, halkın dışında kurtuluş yolu aramanın bilime aykırı düştüğünü belirtmişlerdir. Aksoy ise, ziyaret olayının basındaki yankıları ile de halkın etkilenebileceğini ileri sürmüş, önergesini, yukarıdaki karşı görüşün cevabı olmayan sözlerle savunmuştur. Sonunda az bir farkla ziyaret kararı alınmıştır.

Şûra'dan hemen sonra da bilmem kaçıncı defa bir kez daha Çankaya'ya gidilmiştir. Ama besbelli ki, «**âlem yine ol âlem, devran yine ol devran**» olmakta devam ediyor.

Demokratik baskı aracı olmak, öğretmen sorunlarını halk sorunlarının çözümünde görmek... Lâfta «**evet**», eylemde «**hayır**», öyle mi?...

Şûranın ve dolayısıyla Sendikamızın nitelik sorununa ilişkin slogan tartışmaları, üzerinde durulacak ölçüde ilgi toplamıştır. Ortada üç slogan vardır: «**Devrimci Eğitim**», «**Eğitimde Devrim**», «**Devrim İçin Eğitim**». Bu sonuncu slogan, Gençlik Örgütleri Dayanışma Kurulu Temsilcileri ile **Çetin Özek** tarafından ortaya atılmış, Genel Kurulca benimsenmiştir. Bunlar, «Devrimci Eğitim» ve «Eğitimde Devrim» sloganlarının üstyapı devrimciliğini ifade ettiklerini, oysa altyapıda devrim yapılmadıkça üstyapının temelden değişmesine imkân olmadığını; onun için, üstyapı kurumu olan eğitimde «**devrim çabası**»na düşmenin bilim dışı bir davranış olacağını, «**eğitimde devrim**» için ancak ve ancak ekonomik altyapı devrimciliği gerektiğini, bunun için, eğitimin altyapı devrimciliğine yöneltilmesi konusunda çaba harcanmasının zorunlu olduğunu ileri sürmüşler ve «**Devrim İçin Eğitim**» sloganını bu gerekçe ile ortaya atmışlardır. Bu görüşe cevap veren Fakir Baykurt, sloganların üçünün de doğruluğunu gösterme çabasına düşmüş, böylece, yeni bir «**netlikten kaçınma**» örneği daha vermiştir. Baykurt, «**Eğitimde devrim**» deyiminin, «**devrim sonrası dönemin eğitim düzeni için gerekli teknik hazırlıklara şimdiden girişme**» anlamına geldiğini öne sürmüş, bu konuda Kurtuluş Savaşından, 27 Mayıs'tan örnekler vermiştir.

Devrimci Eğitim Şûrasının sonuçlarından bazıları kanımızca şunlardır:

1— Eğitmenden profesöre varıncaya dek her kademedeki eğitimciler, işçi, gençlik ve başka meslek örgütleri temsilcileri Şûrada buluşmuşlar, çalışmalar boyunca ortak duygu ve düşünceleri yaşamışlardır. Bundan böyle TÖS, bu çevreler için daha da ilgi çekici olacak, Sendikamızın etki alanı böylece biraz daha genişleyecektir. Öte yandan Sendikamız da bu kuruluşların devrimci etkilerinden yararlanacaktır.

2 — Öğretmen topluluğunun devrimci yapısı bu Şûrada kendini olanca açıklığıyla belli etmiştir. Gerçekten, sosyalist dünya görüşünü yansıtan düşünce ve öneriler daima coşkuyla karşılanmış; öğretmenler, bu düşünce ve görüşleri onaylayan büyük çoğunluğun içinde ve önünde yer almışlardır. Daha da önemlisi, söz alan her öğretmen, toplumcu Türkiye özlemini dile getirmiştir. Bu durum, oyala-

Amerikan metodları sokuldu ...

ortaya konur. Ama bilinen bir gerçektir ki, devlet «öğretim ve eğitim ihtiyaçlarını» karşılayamamaktadır. Köylerimizde 1967-68 ders yılında 1.015.739'u kız olmak üzere 2.640.770 çocuk okula gidebilmektedir. Buna yaklaşan bir orandaki çocuk ise devletin görevini yerine getirmesini beklemektedir. Köylerimizde her okula giden 100 çocuktan 48'ine bir öğretmen düşmektedir. Bu oran şehirlerimizde de pek farklı değildir. Her 100 öğrenciden 45'ine bir öğretmen düşmektedir. Köylerimizdeki 49 bin öğretmenden 10.830'u vekil ve geçici öğretmenlerdir.

Hal böyle olunca meselenin çok yüzeyde program yenilemelerinden çok köklü değişimler içerisinde ele alınıp halledilmesi gereği ortaya çıkar. Bunu yapabilmek için yeni uygulamalar yerine okulsuz köylerin hemen okula kavuşturulmasına yönelinmesi şarttır. Öğretmen yetiştiren yeni kurumlar açılmalı ve mevcut kurumlar yeniden düzenlenmelidir. Böylece öğretmen eksikliği giderilirken öğretmenliğin formal bir mesleki eğitim gerektiren meslek dalı olduğu gerçeği kavranmış olacaktır. Bunların yanı sıra köy ve şehir okulları müfredat programları yerli uzmanlar tarafından gözden geçirilerek bilimsel verilerin ışığında uygulanabilecek özellikte bir program hazırlanmalıdır. Bilinen bir gerçektir ki bugüne kadar uygulama alanında en başarılı eğitim programları eğitim uzmanlarımızca düzenlenmiştir. Ve yine bilinmektedir ki; emperyalist ülkeler devamlı olarak kendi eğitim programlarını bize kabul ettirmek yolunda büyük çaba sarfetmektedirler.

İlk eğitimle ilgili olarak bilinmesi gereken bir gerçek de kitap meselesinde karşımıza çıkmaktadır. Devlet eliyle düzenlendiği takdirde 20 kitap, ilkokul çağındaki çocuklarımızın yetişmesi için yeterli olabilecek durumdadır. Ama dokuz özel yayınevinin el attığı bu alanda 20 yerine 92 kitap basılmış bulunmaktadır. İlkokulların beşinci sınıfları için 9 tarih, 8 matematik, 3 Türkçe, 6 coğrafya, 5 Tabiat, 5 Yurttaşlık Bilgisi, 4 Aile Bilgisi kitabı piyasaya sürülmüş durumdadır. Fiyatları da farklı olan bu kitaplardan ucuz cinsleriyle pahalılarının arasındaki ödeme farkı bütün öğrenciler için 2,5 milyon liraya ulaşmaktadır. İlkokul öğrencileri için ailelerinin yapması gereken kitap masrafı 40 milyon liraya ulaşmaktadır. Yeni yapılan müfredat değiştirmeleri bu alanda da kendine uygun uygulamayı getirememiştir.

Bu nedenlerden aksak eğitim bütünümüzün bir parçası olan ve temelini meydana getiren ilk eğitimimizin yeniden ele alınması gereklidir. Bu ele alınmada eğitimimizin devrimci köklerini giderici Amerikancı uygulamalara son verilmeli ve ulusal koşullara göre programlar düzenlenmelidir. En iyi eğitim uygulaması kesinlikle ülkenin koşullarını bilen eğitim uzmanlarımızca plânlanacaktır.

Osman S. AROLAT

Amerikan metodlarıyla yapılan ilköğretim, okuma imkânı bulan çocukların dahi mükemmel yetişmesini önlemektedir.

yıcı tutumlarını haklı gösterebilmek için öğretmenin seviyesinin yetersizliğini öne sürenleri yalanlamış; tersine, öğretmenin devrimci kişiliğine başından beri inanan, bunun içindir ki bilimsel doğrulardan ödün vermeyen tutarlı çevreleri de doğrulamıştır. Giderek belirtelim ki, sorunlara emekçi sınıf açısından bakmak, TÖS eylemini bu açıdan sürdürmek gerektiği yolundaki sendikal görüşün geçerliği bir kez daha anlaşılmıştır.

3 — Şûrada yer alan ve Genel Kurulu derinden etkileyen görüş ve önerilerin, Sendikamızın fiili durumunun - ilerisinde olduğu saptanmış; bu hal, TÖS yönetimini tarihi ve sendikal doğrultusunda tastamam görmek isteyenleri bir kez daha acı acı düşündürmüştür.

4 — Öğrenci Örgütleri Dayanışma Kurulunu temsil eden gençler, Devrimci Eğitim Şûrasına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu hal, yurt ve öğretmen sorunları üzerinde ilgi ve bilgi sahibi olduklarını kanıtlayan genç üniversiteliler hakkındaki sevgi ve güven duygularını oldukça perçinlemiştir.

5 — Devrimci Eğitim Şûrası, yöneticisinden gözlemcisine kadar herkes için eğitici olmuştur. Ayrıca TÖS yönetiminin rayına tam oturması konusunda yararlanılabilecek ciddi veriler de getirmiştir.

Bir de, gelecek Şûraların sağlıklı olmasına yardımı dokunur umuduyla, uygulamada rastladığımız bazı eksiklikler üzerinde sıcağı sıcağına durmak istiyoruz:

1 — TÖS Tüzüğüne göre Genel Merkezde kurulması gereken Temel Sorunlar Bürosu halen kurulmadığından, Sendikamızın elinde, öğretmenin temel sorunlarına ilişkin bilimsel hazırlıklar yoktur. Oysa Devrimci Eğitim Şûraları uzun vadede ve TÖS eylemi içinde hazırlanmış bilimsel inceleme ve önerilerin üzerine oturtulmalı, bu ilkinde olduğu gibi aceleye getirilmemelidir.

2 — Konuların seçimi ve işlenişinde esas alınmak üzere, önceden, temel görüş ve ilkeler saptanmalı, bildiri ve tartışmaların bu çerçevenin dışına taşmaları önlenmelidir.

3 — Ayrıntı niteliğindeki konular Şûraya getirilmemeli, sadece az sayıdaki temel sorunlar üzerinde çalışılmalıdır. Sorunların derinliğine incelenip çözümlenmeleri ancak böyle mümkün olabilecektir.

4 — Her bildiride, sorunların çözüm yollarıyla ilgili pratik tavsiye ve öneriler mutlaka bulunmalıdır.

5 — Bildiriler Şûra tarihinden önce yayınlanmalı, Şûra üyeleri toplantıya gelmeden önce bütün bildirileri incelemek, ona göre hazırlanmak olanağı bulmalıdırlar.

6 — Devrimci Eğitim Şûralarına işçi ve köylülerin bizzat kendilerinin katılmaları sağlanmalıdır.

7 — Bildiriciler arasında, halk ve eğitim sorunlarının içinde yaşayan öğretmenler hemen hiç yoktu. Bildirilerin hazırlanmasında bilim adamları ile yetinilmemeli, teorinin pratikle olan zorunlu bağıntısı düşünülerek cephedeki öğretmene, hele köy öğretmenine özel bir yer verilmelidir. Yoksa, Devrimci Eğitim Şûralarının, karşısında olduğumuz resmi Şûralardan pek farkı kalmaz.

Solcu sağcı kime denir?

BABIALİ basınında halka ihanete varan aldatmacalar sürüp giderken Anadolu'nun çilekeş gazetecileri el kacar gazete ve dergilerinde halka hizmet savaşını yılmadan devam ettirmektedirler.

Zonguldak'ta yayınlanan SÖMÜRÜCÜYE YUMRUK Gazetesi son sayısında ilginç bir tablo yayınlamıştır. Tabloda solcuların, ortacıların ve sağcıların tasnifi yapılarak şöyle denilmektedir:

«TİP'in kuruluşundan sonra yurdumuzda sağcı ve solcu sözcükleri ortaya atılmıştı. Halkın, yani işçinin, köylünün yeni duymaya başladığı bu sözlerden ne anlaşıldığını veya ne olduğunu hiçbir yoruma varmadan sayalım:

SOLCULAR:

İşçiler, Köylüler, Küçük esnaf ve zanaatkârlar (bakkal, kasap, berber, kahveci, sobacı, demirci, marangoz, tasçı ve benzeri işlerle ekmeğini kazananlar), Arkasız küçük memurlar, Aydınlar, Zengin olup da kendini işçi-köylü dâvasına adamış vatanseverler;

ORTADAKİLER:

Hacılar, Hocalar, İmamlar, Hatipler, Hâfızlar, Din Görevlileri;

SAĞCILAR:

Toprak ağaları, Banka sahipleri, Sigorta sahipleri (yani sigorta kurup milyonları vuranlar), Maden sahipleri, Fabrikatörler, Deniz ağaları, Büyük tüccarlar, Her türlü patronlar. (Buna mumhaneleri işletenlerle randevu evi işleten Lüks Nermin gibiler de dahildir.)

Öyleyse herkes yerini bilsin. Şimdiden özgürlük savaşına hazırlansın. Söylemesi bizden...»

Besni'de yayınlanmakta olan GÜNEY EKSPRES Gazetesi'nde Şekip Önder **«Amerikan Emperyalizmi»** başlığıyla yazdığı yazıda hedefini şöyle çizmiştir:

«Dünyanın çeşitli ülkelerinde özel görev kuvveti bulunduran Amerika, kendi çıkarları için yoksul halkları insafsızca sömürmektedir. 50 küsur ikili anlaşması ile, barış gönüllüleri ile, her bakanlıkta sayısız danışmanları ile, NATO'yla, CENTO'yla, petrol şirketleriyle, her şeyimize nüfuz eden Amerika'ya karşı gençliğin sürdürdüğü direnme, elbette ki vatanseverliğin en büyüğüdür. Türkiye, NATO'dan, CENTO'dan, TİP Genel Başkanı Sayın Mehmet Ali Aybar'ın dediği gibi, derhal ayrılmalıdır. Burası Türkiye Cumhuriyetidir. NATO Cumhuriyeti değil... Ne Amerika, ne Rusya ve ne de başka herhangi bir milletin dümensuyu. Hedefimiz, tüm halkının hür olarak yaşadığı kayıtsız şartsız bağımsız ve sosyalist Türkiye'dir.»

Ulus'ta yayınlanan ULUS POSTASI Gazetesi'nde Galip Arslan, bölgenin önemli bir sorununa parmak basarak Orman Vurgunu'nu şöyle dile getirmiştir:

«Ormanlardan istihsal edilecek envallerin kesim ve çekim işlerini orman içi köylüleri yapar. Orman kesim ve çekim işlerinde kiminin bacağı kırılır, kiminin kolu... Kiminin öküzü ölür, kiminin de kendisi... Kesim yapıldıktan sonra öküzlerle, kamyonların girebileceği yerlere çekilen orman envallerinin ara ve ana depolara çekimini de kamyon nakliyatçıları yapar. Bu kamyonlarda da çalışanlar yine orman içi köylüleridir. Kamyonlarda çalışanlar da her yıl bir kaç tane kurban verir kamyon devrilmelerinde ve tomruk yüklemelerinde.

İhale günü Türkiye kereste piyasasını elinde tutan üç beş kereste tüccarı, ihale saatinden evvel aralarında anlaşarak, bütün partileri aralarında paylaşırlar. Yapılan ihaleler usuletendir. Bu arada ihaleye girmek isteyen mahalli bir iki kişiye de sus payı verilir.

İlçemizin yıllık 25 bin metre küp orman envali istihsali vardır. Bu orman envallerinin metresi ana depolara maliyeti 250 - 300 lira arasındadır. Nakliye v.s. masraflarla en fazla 500 lira maliyeti olan keresteler ihtiyaç sahiplerine 800 Lira'dan aşağıya satılmaz. Bu da demektir ki, Ulus ormanlarından beş on tane kereste tüccarı yılda 7,5 milyon lirayı ceplerine indirmektedir. Yazık zavallılara! Çok az kazanıyorlar. Devlet baba kazançlarını arttırsın!»

Ordu'da yayınlanan UYANIŞ Gazetesi de fındık üreticilerinin dertlerine eğilerek köylülere şöyle seslenmektedir:

«Bir yıllık çalışmanın karşılığı pazara inmeye başladı. Fındık fiyatları 510 - 515 arasında. İki buçuk milyon insanın geçim kaynağı olan bir ürünü daha dalında iken satanların temsilcilerinden başkası da beklenmez zaten. Fındık, maliyeti en pahalı ürünlerimizden biridir. Ortalama masrafı kiloda 3 lira'ya kadar yükselmektedir. Küçük ve orta köylülerimiz 500 - 2000 kilo arasında ürün aldıklarına göre, yıllık net kazançları 1500 - 6000 lira arasında değişmektedir. Ortalama 3500 lira kabul edelim bunu. Demek ki, her ailenin günlüğü 10 liraya gelir. Yine her aileyi 5 nüfus kabul edersek, ailenin her ferdine günlük iki lira düşer. Buyurun fındık üreticisinin halini. Bunun yanında fındık satıcısı ise, faizinden kabuğuna, alivresinden peşin satışına kadar milyonları cebe indirir.

Fındık üreticileri, köylüler, gözünüz aydın. Hükümetiniz ve temsilcileriniz sayesinde fındığınızı değer fiyatına satıyorsunuz. Boşuna sızlanmayın!»

Fatsa'da yayınlanan YEŞİL FATSA Gazetesi'nde de Zeki Şahin aynı konu üzerinde durarak şu uyarmada bulunmaktadır:

«Köylü, fındığa kim fiyat biçer, neye göre biçer, bunun farkında değil. Kodaman tüccarlar, köylünün uyanıp da fındık bizim, bizim fındığa ancak biz fiyat biçeriz demelerine kızar. Köylüyü uyandıran aydınlara, uyanık köylülere komünist der, dinsiz der. Yeter ki onun milyonları azalmasın. Barlarda, pavyonlarda kadınlarla zevkü sefa âlemi bozulmasın.

Böylece bu fındık mevsimi de geçer. Belki bir çok fındık mevsimleri geçer. Ta köylülerin uyanıp «bu fındık bizim, biz topluyoruz, ancak biz satarız. Fiyat da bizim istediğimiz gibi olacak» diyene kadar...»

Tesettür Koleji

Bugünün kız mektepleri Müslümana göre değil. Elbette ki kızımızı okusun diye mini-etekle gezdiremeyiz. Elbetteki başını açıp, mantosunu çıkarıp yatak kıyafetiyle sokağa atamayız. Mantosu da olacak, başörtüsü de, uzun entarisi de... Aksi takdirde vebalini omuzlarımıza yüklemiş, hesabını Mahkeme-i Kübra'da ödemekle, hem de çok ağır, çok feci bir şekilde ödemekle mükellef kılınmış oluruz. Onun için işi dünyada halledelim ve geliniz elbirliğiyle İSLAM KIZ KOLEJLERİ açılması için derhal teşebbüse geçelim.

İSLAM KIZ KOLEJLERİ için para yatıracak zengin de vardır; bina yaptıracak, idare ve idame ettirecek kabiliyetler de vardır; muallimler de vardır; talebeler de vardır.

Gayret bizden, tevfik Allah'dan...

M. MUSTAFA POLAT
(Bâbıâlide Sabah - 17.9.1968)

haftanın

PARDESÜ ALMAKTA ACELE ETMEYİNİZ!

AKŞAM

18 1968

SU GEÇİRMEZ (POLYESTER TERYLENE) KUMAŞLARDAN BİRİNCİ SINIF DİKİŞ VE MALZEME İLE HAZIRLANAN VE...

İnanamıyacağınız kadar ucux PARDESÜlerimiz Pek yakında satışa çıkarılacaktır

PARDESÜ ALMAKTA ACELE ETMEYİNİZ VERECEĞİMİZ İZAHATI BEKLEYİNİZ. BUGÜN - Halka Hizmet Servisi

20 CUMA

Bugün

MÜSTAKİL SİYASİ SABAH GAZETESİ

Çiçek

TİCARİ MÜŞTEREKLER!

Neymişiz de haberimiz yokmuş!

Biz karma ekonomiyi başlattığımız zaman, bugün bu toplum yapıları olan batı dünyası kapitalist bir düzende yaşıyorlardı. Doğu bir müstemleke imparatorluklarının pazarlarıydı. Rusya tam kollektivist bir yapıyı kurma çabasında idi. Bugün batı bizim bulduğumuz yola gelmiştir. Kollektivist ekonomi ise «kâr» unsurunu kabul ederek, sonu karma ekonomiye varacak bir düzeye doğru emeklemektedir. İnanalım ki, Türk tecrübesi, büyük ölçüde başarılı olmuştur. Diğer alanlardaki gibi, sosyal ve ekonomik alanlarda da başarılı olur, ülkemizi kalkındırır, bu sorunu da çözersek dünyaya büyük hizmet etmiş olacağız. Bütün az gelişmiş ülkeler bizi takip edeceklerdir. Marksistlerin korkusu budur!

FİKRET EKİNCİ
(Ulus — 16.9.1968)

HASTALIĞIN HİKMETLERİ!

Ey maraza mübtelâ hasta! Tecrübemle kanaatım gelmiştir ki, hastalık, bazılara bir ihsan-ı ilâhidir, bir hediye-i rahmanidir.

Ey sıhhatının lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki nimet-i ilâhiyyenin lezzetini kaçırmıyor, bil'akis arttırıyor.

Ey ahiretini düşünen hasta! Hastalık sabun gibi, günahların kirlerini yıkar, temizler.

Ey hastalıktan şekva eden biçare adam! Hastalık bazılara ehemmiyetli bir definedir; gayet kıymetli bir hediye-i ilâhiyedir.

Ey ah ü enin eden hasta! Hastalığın suretine bakıp «oh!» de. Eğer hastalığın mânası güzel birşey olmasa idi, Hâlik-i Rahim, en sevdiği ibadına (kullarına) hastalıkları vermezdi.

ŞÜLE YÜKSEL ŞENLER
(Bugün — 14.9.1968)

ANT'IN NOTU: Polis tarafından tutuklanmak üzere aylardan beri aranan Şüle Yüksel Şenler, hastalık bahanesiyle yattığı hastaneden işbu satırları döşenmiştir.

A N T ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdür: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sokak, Emek Han, 16/31 - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 09 ● Posta Kutusu 934 — SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara temsilciliği: Tel. 13 40 20 ● Dizgi: SON SAAT, Baskı: VATAN MATBAASI ● Yayın Dağıtımı: HÜR DAĞITIM — Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 84 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira. ● İlân: Santimi 25 Lira: yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. ● Tek sütun üzerine 5 santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir . . .